

Forslag

til

Udkast til lov om ændring af lov om elforsyning og lov om naturgasforsyning

(It-sikkerheds-beredskab i el- og naturgassektorerne)

§ 1

I lov om elforsyning, jf. lovbekendtgørelse nr. 418 af 25. april 2016, som ændret bl.a. ved § 1 nr. 30 i lov nr. 466 af 18. maj 2011, § 7 i lov nr. 261 af 16. april 2016 og § 8 i lov nr. 427 af 18. maj 2016, foretages følgende ændringer:

1. § 85 b, stk. 4, 2. pkt. ophæves.

2. § 85 d affattes således:

»§ 85 d. Bevillingspligtige virksomheder, efter §§ 10 og 19, Energinet.dk og dennes helejede datterselskaber samt virksomheder, der yder balancering af elsystemet skal opretholde et it-beredskab, herunder planlægge og træffe nødvendige foranstaltninger for at sikre beskyttelsen af kritiske it-systemer, af betydning for elforsyningen.

Stk. 2. Energi-, forsynings- og klimaministeren kan ved manglende opfyldelse af et påbud efter § 85 d om overholdelse af stk. 1, påbyde virksomheder omfattet af stk. 1, at foretage en it-revision af kritiske systemer ved en uafhængig revisor godkendt af tilsynsmyndigheden.

Stk. 3. Energi-, forsynings- og klimaministeren kan påbyde virksomheder omfattet af stk. 1, at gennemføre tiltag, som på baggrund af en it-revision jf. stk. 2, skønnes nødvendige for at overholde stk. 1.

Stk. 4. Informationer, herunder vurderinger, planer og data, vedrørende sikkerhedsforhold for forsyningskritiske it-systemer i virksomheder omfattet af stk. 1, er fortrolige, hvis oplysningerne er væsentlige af hensyn til driften af virksomheden eller det sammenhængende el-system.

Stk. 5. Energi-, forsynings- og klimaministeren fastsætter regler for det it-beredskab, som virksomheder omfattet af stk. 1, skal opretholde, herunder regler om følgende:

- 1) organisering af virksomhedens it-beredskab og evne til at modtage advarsler om trusler mod it-sikkerheden.
- 2) planlægning og beredskabsarbejde, som virksomhederne skal udføre for at modvirke trusler mod it-sikkerheden, herunder virksomhedernes pligt til at videregive oplysninger til Energinet.dk og relevante myndigheder.
- 3) virksomhedernes risikostyring, herunder inddragelse af andre virksomheder i risikovurderinger.
- 4) tilmelding til en tjeneste, der yder varsler og informationer om it-sikkerhedstrusler.
- 5) Energinet.dk's varetagelse af overordnede, koordinerende planlægningsmæssige og operative opgaver vedrørende det beredskab, som er nævnt i stk. 1.
- 6) krav til indholdet og planlægningen af en it-revision ved en uafhængig revisor jf. stk.

3

Stk. 6. Energi-, forsynings- og klimaministeren fastsætter regler for udførelse af tilsyn med det beredskabsarbejde, der udføres efter stk. 1.

3. I § 51, stk. 2, ændres ”samt” til:”,” og der indsættes efter ”lov om Energinet.dk”: ”samt virksomheder, der yder balancering af elsystemet,” og efter ”herunder”; ”tilsynet med beredskabsarbejdet efter § 85 d, stk. 6, og”.

§ 2

I lov om naturgasforsyning, jf. lovbekendtgørelse nr. 1331 af 25. november 2013, som ændret ved § 2 i lov nr. 466 af 18. maj 2011, § 2 i lov nr. 633 af 16. juni 2014, § 2 i lov nr. 1498 af 23. december 2014, lov nr. 77 af 27. januar 2016, § 8 i lov nr. 132 af 16. februar 2016 og § 2 i lov nr. 630 af 8. juni 2016, foretages følgende ændringer:

1. § 15 a, stk. 4, 2. pkt. ophæves.

2. Efter § 15 a indsættes § 15 b før overskriften før § 16, § 15 b affattes således:

»§ 15 b. Energinet.dk og dennes helejede datterselskaber og bevillingspligtige virksomheder efter § 10 skal opretholde et it-beredskab, herunder planlægge og træffe nødvendige foranstaltninger for at sikre beskyttelsen af kritiske it-systemer, der er af væsentlig betydning for naturgasforsyningen.

Stk. 2. Energi-, forsynings- og klimaministeren kan ved manglende opfyldelse af et påbud efter § 85 d om overholdelse af stk. 1, påbyde virksomheder omfattet af stk. 1, at foretage en it-revision af kritiske systemer ved en uafhængig revisor godkendt af tilsynsmyndigheden.

Stk. 3. Energi-, forsynings- og klimaministeren kan påbyde virksomheder omfattet af stk. 1, at gennemføre tiltag, som på baggrund af en it-revision jf. stk. 2, skønnes nødvendige for at overholde stk. 1.

Stk. 4. Informationer, herunder vurderinger, planer og data, vedrørende sikkerhedsforhold for forsyningskritiske it-systemer i virksomheder omfattet af stk. 1, er fortrolige, hvis oplysningerne er væsentlige af hensyn til driften af virksomheden eller naturgassystemet.

Stk. 5. Energi-, forsynings- og klimaministeren fastsætter regler for det it-beredskab, som virksomheder omfattet af stk. 1, skal opretholde, herunder regler om følgende:

- 1) organisering af virksomhedens it-beredskab og evne til at modtage advarsler om trusler mod it-sikkerheden.
- 2) planlægning og beredskabsarbejde, som virksomhederne skal udføre for at modvirke trusler mod it-sikkerheden, herunder virksomhedernes pligt til at videregive oplysninger til Energinet.dk og til energi-, forsynings- og klimaministeren.
- 3) virksomhedernes risikostyring, herunder inddragelse af andre virksomheder i risikovurderinger.
- 4) tilmelding til en tjeneste, der yder varsler og informationer om it-sikkerhedstrusler.
- 5) Energinet.dk's varetagelse af overordnede, koordinerende planlægningsmæssige og operative opgaver vedrørende det beredskab, som er nævnt i stk. 1.
- 6) krav til indholdet og planlægningen af en it-revision ved en uafhængig revisor jf. stk. 3.

Stk. 6. Energi-, forsynings- og klimaministeren fastsætter regler for udførelse af tilsyn med det beredskabsarbejde, der udføres efter stk. 1.

3. I § 30, *stk. 2*, indsættes efter "tilsynet"; ", herunder tilsynet med beredskabsarbejdet efter § 15 b, *stk. 6*"

Høringsudkast

§ 3

Loven træder i kraft den 1. januar 2017.

Høringsudkast

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning
2. Baggrund
3. Hovedpunkter for lovforslaget
  - 3.1. It-beredskab
    - 3.1.1. Gældende ret vedr. it-beredskab
      - 3.1.1.1. Gældende ret vedr. it-beredskab i elforsyningsloven
      - 3.1.1.2. Gældende ret vedr. it-beredskab i naturgasforsyningsloven
    - 3.1.2. Energi-, forsynings- og klimaministeriets overvejelser
    - 3.1.3. Den foreslåede ordning
  - 3.2. Organisering af el- og naturgassektorerens beredskab
    - 3.2.1. Den foreslåede ordning vedr. organisering af el- og naturgassektorerens it-beredskab
  - 3.3. Sanktioner og påbud
    - 3.3.1. Gældende ret vedr. sanktioner og påbud i elforsyningsloven
    - 3.3.2. Gældende ret vedr. sanktioner og påbud i naturgasforsyningsloven
    - 3.3.3. Energi-, forsynings- og klimaministerens overvejelser vedr. påbud
    - 3.3.4. Den foreslåede ordning vedr. sanktioner og påbud
  - 3.4. Gældende ret vedr. bemyndigelse af energi-, forsynings- og klimaministeren
    - 3.4.1. Den foreslåede ordning vedr. bemyndigelse af energi-, forsynings- og klimaministeren
- 3.5. Vedr. tilsyn
  - 3.5.1. Gældende ret vedr. tilsyn i elforsyningsloven
  - 3.5.2. gældende ret vedr. tilsyn i naturgasforsyningsloven

3.5.1. Den foreslåede ordning vedr. tilsyn

4. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

5. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv

5.1. Løbende efterlevelseseftersøgningsomkostninger

5.2. Gebyrer

5.3. Administrative efterlevelseseftersøgningsomkostninger

5.4. Administrative omstillingsomkostninger

5.5. Økonomisk opsummering

6. Administrative konsekvenser for borgere

7. Miljømæssige konsekvenser

8. Forholdet til EU-retten

9. Hørte myndigheder og organisationer mv

10. Sammenfattende skema

1. Indledning

Dette lovforslag udmønter en del af den nationale strategi for cyber- og informationssikkerhed fra december 2014, hvori der tages initiativ til at styrke cyber- og informationssikkerheden, ved at stille skærpede krav til cyber- og informationssikkerheden ved virksomhederne i el- og naturgassektorerne.

Forsyningen af el og naturgas fra produktion til forbrug styres i stigende grad af digitale styrings- og overvågningssystemer, der herved er kritiske for forsyningen af el og naturgas til samfundet. Disse forsyningskritiske it-systemer skal sikres mod driftsforstyrrelser, bevidste angreb og utilsigtede hændelser, så risikoen for forsyningsnedbrud minimeres og eventuelle konsekvenser heraf begrænses.

Den nuværende regulering af beredskabet i el- og naturgassektorerne regulerer ikke specifikt beredskabet for forsyningskritiske it-systemer.

Lovforslaget stiller krav om, at virksomhederne skal opretholde et it-beredskab for forsyningskritiske it-systemer i el- og naturgassektorerne. It-beredskabet skal sikre, at virksomhederne i el- og naturgassektorerne har overblik over egne it-systemer, vurderer risikoen for angreb på eller nedbrud i it-systemer samt modtager relevante trusselsmeldinger, således at virksomhederne kan foretage de nødvendige tiltag for at begrænse mulige konsekvenser af disse angreb eller nedbrud.

Lovforslaget giver energi-, forsynings- og klimaministeren mulighed for at påbyde en virksomhed at afholde en uvildig undersøgelse af egne it-systemer. På baggrund af denne undersøgelse vil ministeren kunne påbyde virksomheden at gennemføre nødvendige foranstaltninger til opretholdelse af et relevant it-beredskab for den pågældende virksomhed.

Lovforslaget giver endvidere energi-, forsynings- og klimaministeren mulighed for at udstede regler om opkrævning af gebyr for omkostninger i forbindelse med afholdelse af tilsyn med Energinet.dk.

Med lovforslaget får energi-, forsynings- og klimaministeren pligt til at fastætte regler om virksomheders beskyttelse af egne forsyningskritiske it-systemer, og virksomhedernes bidrag til sektorens samlede it-beredskab.

2. Baggrund for lovforslaget

El- og naturgassystemerne er i stigende grad automatiseret, således at produktionen, handlen og forsyningen af el og naturgas styres af digitale styrings- og overvågningssystemer. Digitaliseringen af el- og naturgassektorerne giver nye muligheder og udfordringer.

Disse it-systemer er væsentlige for at drive et effektivt og moderne energisystem. Hyppige informationer sikrer, at markedet effektivt kan forbinde udbud, efterspørgsel og pris, mens moderne styringsteknologi muliggør en løbende balancering af produktion og forbrug under markedsvilkår.

Balancering af forbrug og produktion af el er væsentligt for driften af el-systemet og funktionen af elmarkedet. Balanceringsydelser er markedsbestemte ydelser, hvori en virksomhed udøver fysisk kontrol af et eller flere produktions- eller forbrugsanlæg. Denne kontrol styres af avancerede it-systemer, der derved er en forudsætning for, at elsystemet effektivt kan udnytte energiproduktion fra vedvarende energikilder som solceller og vindmøller.

It-systemer har en stigende betydning for el- og naturgassystemet og samtidig bliver it-systemerne stadig mere komplekse, da stadig flere informationer danne input og stadig flere elementer kan styres gennem disse it-systemer. Ved at introducere it-systemer i styringen af el- og naturgassystemerne, introduceres også en række nye udfordringer for el- og naturgassystemerne. It-systemer skal i lighed med mekaniske systemer vedligeholdes og serviceres, og ligesom mekaniske systemer skal beskyttes mod udefra kommende trusler så som vejrliget og fysisk angreb eller uheld, skal it-systemer beskyttes mod trusler så som vira og hacker-angreb.

Hidtil har der kun været krav til den fysiske beskyttelse af el- og naturgassektorerne, der har opstillet rammen for det almene bredskabsarbejde ved net- og produktionsvirksomheder, samt Energinet.dk efter § 85 b i lov om elforsyning og § 15 a i Lov om naturgasforsyning. Det almene beredskabsarbejde pålægger virksomhederne ansvaret for at vurdere og forebygge risici, sårbarheder og trusler, således at nedbrud og skader på el- og naturgasforsyningen kan minimeres. Virksomhederne varetager selv den operative håndtering af en beredskabssituation og

beredskabsplanlægningen, mens Energinet.dk tilsikrer den overordnede koordinering i og mellem el- og naturgassektorerne af såvel den operative indsats som beredskabsplanlægningen.

Beredskabsarbejdet har hidtil ikke omfattet it direkte, og der er i den gældende lovgivning ikke mulighed for at stille specifikke krav til virksomhedernes it-sikkerhed for forsyningskritiske it-systemer. Lovforslaget skal dermed regulere et område, der hidtil ikke har været reguleret. Lovforslaget skal sikre, at forsyningskritiske it-systemer integreres i el- og naturgassektorerens beredskabsarbejde.

El- og naturgasmarkedet har hidtil udviklet sig i takt med, at nye teknologier har skabt nye muligheder. Den teknologiske og kommercielle udvikling af el- og naturgassektorerne forventes fortsat at fremme en effektiv energiforsyning. Lovforslaget skal derfor undgå at begrænse den kommercielle udvikling muliggjort af den teknologiske udvikling. Virksomhederne anses for kompetente til at vurdere sammenhæng mellem de teknologiske muligheder og de kommercielle interesser. Det er dog væsentligt at tilsikre, at der fastholdes en høj forsyningssikkerhed på trods af nye teknologier og kommercielle muligheder. Lovforslaget pålægger derfor energi-, forsynings- og klimaministeren at fastsætte regler for virksomhederne, således at de foretager løbende risiko- og sårbarhedsvurderinger og inddrager disse vurderinger i deres beredskabsplanlægning.

3. Hovedpunkter i lovforslaget

3.1 It-beredskab

3.1.1 Gældende ret vedr. It-beredskab

3.1.1.1 Gældende ret vedr. It-beredskab i elforsyningsloven

Det almene beredskab på elforsyningsområdet reguleres af lov om elforsyning § 85 b samt bekendtgørelse nr. 1024 af 21. august 2007 om beredskab for elsektoren.

Bekendtgørelse nr. 1024 af 21. august 2007 om beredskab for elsektoren er udstedt i medfør af lov om elforsyning § 85 b. Denne bekendtgørelse fastsætter nærmere regler for virksomhedernes beredskabsplanlægning og organisatoriske forhold samt fastsætter krav til virksomhedernes beredskabsplaner. De gældende regler for beredskabsområdet efter elforsyningsloven omfatter alene det almene beredskab, hvorfor gældende ret i elforsyningsloven ikke er fundet tilstrækkelig til at omfatte it-beredskabet.

3.1.1.2 Gældende ret vedr. it-beredskab i naturgasforsyningsloven

Det almene beredskab på naturgasforsyningsområdet reguleres af lov om naturgasforsyning § 15 a samt bekendtgørelse nr. 1025 af 21. august 2007 om beredskab for naturgassektoren. Bekendtgørelse nr. 1025 af 21. august 2007 om beredskab for naturgassektoren er udstedt i medfør af Lov om naturgasforsyning § 15 a. Denne bekendtgørelse fastsætter nærmere regler for virksomhedernes beredskabsplanlægning og organisatoriske forhold og fastsætter krav til virksomhedernes beredskabsplaner. De gældende regler for beredskabsområdet efter

naturgasforsyningsloven omfatter alene det almene beredskab, hvorfor gældende ret i naturgasforsyningsloven ikke er fundet tilstrækkelig til at omfatte it-beredskabet.

3.1.2 Energi-, forsynings- og klimaministeriets overvejelser

En regulering af it-beredskabet skal styrke forsyningssikkerheden ved at begrænse de risici og sårbarheder, der afledes af den teknologiske og kommercielle udvikling af it-systemer. Disse it-systemer er i stigende grad forsyningskritiske systemer, der direkte eller indirekte styrer det fysiske forsyningssystem gennem forskellige sensorer, ventiler og relæer. Det er derfor væsentligt, at en regulering finder anvendelse overfor virksomheder, der er omfattet af beredskabsbestemmelserne i § 85 b i lov om elforsyning og § 15 a i lov om naturgasforsyning, samt virksomheder, der gennem et it-system varetager styring af flere anlæg, der samlet set er væsentlige for forsyningen.

Særligt vedr. el-systemet: Den kommercielle udvikling afledt af digitaliseringen har medført et marked for balanceringsydelser, hvor balanceansvarlige virksomheder gennem it-systemer varetager styring af flere anlæg. Balancestyringen af el-systemet er væsentlig for at drive et effektivt og moderne el-system. Hyppige informationer sikrer, at markedet effektivt kan forbinde udbud, efterspørgsel og pris, mens moderne styringsteknologi muliggør en løbende balancering af produktion og forbrug under markedsvilkår.

Balancering af forbrug og produktion af el er væsentligt for driften af el-systemet og funktionen af elmarkedet. Balanceringsydelser er markedsbestemte ydelser, hvori en virksomhed udøver fysisk kontrol af et eller flere produktions- eller forbrugsanlæg. Denne kontrol styres af avancerede it-systemer, der derved er en forudsætning for, at elsystemet effektivt kan udnytte energiproduktion fra vedvarende energikilder som solceller og vindmøller. Balanceansvarlige virksomheders it-systemer udgør således i stigende grad en sårbarhed for driften af el-systemet, da konsekvenserne ved nedbrud stiger. Samtidig begrænses mulighederne for at drive el-systemet uden it-systemer, til almindelig styring af elsystemet og styring af produktion og forbrug.

Virksomheder, der udbyder balanceringsydelser er ikke underlagt krav om beredskab efter lov om elforsyning § 85 b til trods for, at disse virksomheder har kontrol over fysisk infrastruktur.

Ved balanceansvarlige virksomheder forstås alene virksomheder med direkte kontrol over elementer i elsystemet, med det formål at balancere elsystemet.

Virksomheder, der varetager opgaver på vegne af virksomheder omfattet af Lov om elforsyning § 85 b eller lov om naturgasforsyning § 15 a, og i den forbindelse har kontrol over elementer i el- eller naturgassystemet på vegne af en virksomhed omfattet af denne lovbestemmelse, betragtes som tredjeparter eller leverandører og er ikke omfattet af denne lovbestemmelse. Det beredskabsarbejde, der er forbundet med de risici og sårbarheder ved anvendelse af ydelser fra denne type tredjeparter medfører, påhviler de produktions-, balance- eller forsyningsvirksomheder, der har indgået kontrakter med disse virksomheder.

Virksomhederne anses for kompetente til at vurdere sammenhæng mellem de teknologiske muligheder og de kommercielle interesser. Det er dog væsentligt at sikre, at der fastholdes en høj

forsyningssikkerhed på trods af nye teknologier og kommercielle muligheder. Der er derfor behov for at stille krav til virksomhedernes it-beredskab, således at beskyttelsen af forsyningskritiske it-systemer indgår i virksomhedernes beredskabsarbejde.

Virksomhedernes betydning for forsyning af el- og naturgas varierer både efter antal tilsluttede forbrugere i netvirksomheder og mængde energi produceret. Samtidig er it-beredskabsarbejdet forbundet med såvel administrative som direkte omkostninger ved både virksomhederne samt myndighederne der udøver tilsyn, lovforslaget bør tage hensyn til at begrænse ressourceforbruget.

Tilsynet med virksomhederne indenfor det almene beredskab føres efter § 85 b stk. 4 i lov om elforsyning og § 15 a stk. 4 i lov om naturgasforsyning af Energinet.dk. Det vurderes hensigtsmæssigt, at tilsynsmyndigheden for det almene beredskab og it-beredskabet er den samme, af hensyn til synergi mellem disse opgaver. Samtidig vurderes den teknologiske og kommercielle udvikling i el- og naturgassektorerne at kunne medføre behov for, at opgaven som tilsynsmyndighed kan flyttes til anden relevant myndighed. Det er derfor hensigtsmæssigt, at give energi-, forsynings- og klimaministeren mulighed for at fastsætte regler for varetagelse af tilsynsopgaven afledt af § 85 b stk. 4 i lov om elforsyning og § 15 a stk. 4 i lov om naturgasforsyning samt nye bestemmelser i dette lovforslag.

3.1.3 Den foreslåede ordning

Det vurderes nødvendigt, at balanceansvarlige virksomheder i elsystemet og virksomhederne, der er omfattet af beredskabsbestemmelserne i § 85 b i lov om elforsyning og § 15 a i lov om naturgasforsyning er omfattet af dette lovforslag, da de er væsentlige for driften af det samlede forsyningssystem.

Lovforslaget anvender begreber og systematik kendt fra det almene beredskabsarbejde efter lov om elforsyning § 85 b og lov om naturgasforsyning § 15 a. Disse bestemmelser pålægger virksomhederne at vurdere egne sårbarheder og planlægge beredskabstiltag. Samtidig pålægges virksomhederne at bidrage til de samlede sektors it-beredskabsarbejde og godtgøre for egne tiltag. Energi-, forsynings- og klimaministeren pålægges at udarbejde regler for såvel it-beredskabsarbejdets gennemførelse som tilsynet hermed. Disse regler vil blive udarbejdet således, at reglerne indeholder en graduering af krav til virksomhederne efter deres betydning for den overordnede forsyning, hvorved der tilsigtes proportionalitet mellem omkostninger og betydning for den samlede forsyning. Energi, forsynings- og klimaministeren kan fastsætte regler om varetagelse af tilsynsopgaven med virksomhedernes efterlevelse af regler for det almene beredskabsarbejde efter lov om elforsyning § 85 b og lov om naturgasforsyning § 15 a samt regler vedr. it-beredskabet i medfør af dette lovforslag.

3.2 Organisering af el- og naturgassektorerens beredskab

Reguleringen på beredskabsområdet inden for el- og naturgassektorerne bygger på principper i den nationale beredskabsplan, der har til formål at sikre samfundets videreførelse i

beredskabssituationer. Disse principper tilsikrer sammenhæng mellem ansvar, kompetence og kapacitet. I relation til el- og naturgassektorerne fremhæves nærhedsprincippet, der tilsiger, at ansvaret for den operative håndtering af en beredskabssituation og planlægningen af en sådan placeres lokalt ved virksomhederne, mens Energinet.dk tilsikrer den overordnede koordinering i sektorerne af såvel den operative indsats som planlægningen. Beredskabskoordination mellem myndigheder følger sektoransvarsprincippet, der tilsiger, at den sektoransvarlige myndighed skal koordinere med andre myndigheder. It-sikkerhedsområdet adskiller sig ikke fra andre beredskabshændelser, hvad angår disse principper.

Den nuværende lovgivning i el- og naturgassektorerne behandler imidlertid ikke cyber- og informationssikkerhed specifikt.

3.2.1 Den forslåede ordning vedr. organisering af el- og naturgassektorerne it-beredskab

El- og naturgassektorerne gennemfører rutinemæssigt risikobaseret beredskabsplanlægning. Formålet er at forhindre forsyningsnedbrud som resultat af beredskabshændelser. Arbejdet planlægger endvidere en hurtig genopretning af forsyningen ved nedbrud.

Den forslåede ordning skal fremme en hensigtsmæssig og effektiv håndtering af nedbrud eller trusler om forsyningskritiske it-systemer. Dette opnås gennem en risikobaseret it-beredskabsplanlægning på såvel virksomhedsniveau som sektorniveau. En afklaring af ansvar og mulighederne for udveksling af informationer vil fremover kunne effektivisere den samordnede indsats. For at kunne håndtere de påviste risici effektivt anbefales en organiseringsmodel, der tilstræber at anvende metoder kendt fra beredskabsarbejdet. Modellen udnytter synergien med nuværende opgaver samt fremmer integrationen af it-sikkerhed i virksomhedernes risikostyring.

Flere virksomheder i el- og naturgassektorerne har investeret i tekniske og administrative tiltag, der skal fremme cyber- og informationssikkerheden lokalt. Ved at fokusere lovgivningen på den lokale risikostyring og dennes sammenhæng med den sektorielle risikostyring anvendes en metode, der benytter de gennemførte investeringer og rutiner ved virksomhederne. Den lokale risikostyring og omkostningsansvar skal fremme en omkostningseffektiv anvendelse af ressourcer på baggrund af erkendte risici. Den lokale risikostyring kræver imidlertid indsigt i egne systemer og trusselsbilledet samt disses sammenhæng med og afhængighed af andre systemer. Det er derfor nødvendigt at pålægge virksomhederne at etablere procedurer, der sikrer indsigt i relevante trusler, samt procedurer for håndtering af akutte hændelser.

Energi-, forsynings- og klimaministeren bemyndiges derfor til at fastsætte regler, der kan pålægge virksomhederne at være tilmeldt en varslingstjeneste, der kan supplere de meddelelser, der tilvejebringes gennem netværk med andre virksomheder og gennem samarbejde med myndighederne, herunder Center for Cybersikkerhed (CFCS).

Da der er forskel på virksomhedernes kritikalitet for den samlede forsyning pålægges energi-, forsynings- og klimaministeren i medfør af lovforslagets stk. 5 at udarbejde graduerede krav til

denne varslingstjeneste samt interne procedurer. Virksomhedernes opdeles efter, om de har kritisk betydning for den nationale el- og naturgasforsyning, den regionale el- og naturgasforsyning eller lokale el- og naturgasforsyning.

Virksomheder kan drive it-systemer, der ikke anses for at være et kritisk it-system for den enkelte virksomhed, men som kan have indflydelse på driften af kritiske it-systemer ved andre virksomheder. Denne type virksomheder skal håndteres efter den akkumulerede kritikalitet for de virksomheder, der anvender deres systemer. Der kan endvidere forekomme it-systemer, der styrer anlæg ved flere virksomheder. Disse it-systemer kan have varieret kritikalitet for de enkelte virksomheder. Denne type it-systemer skal beskyttes ud fra en vurdering af deres samlede betydning for det samlede elforsyningssystem.

Energi-, forsynings- og klimaministeren bemyndiges i den forslåede ordning til at fastsætte nærmere kriterier for opdeling af virksomhederne efter deres kritikalitet.

3.3. Sanktioner og påbud

3.3.1 Gældende ret vedr. sanktioner og påbud i Lov om elforsyning

Sanktioner og påbud er reguleret i lov om elforsyning kapitel 12 a og 13. Energi-, forsynings- og klimaministeren kan udstede påbud i henhold til lov om elforsyning § 85 d, hvorefter forhold, der strider mod lovgivningen skal bringes i orden straks eller efter nærmere angivet frist.

Det er ikke reguleret i lov om elforsyning, at energi-, forsynings- og klimaministeren kan påbyde, at virksomheder, der ikke opfylder det udstedte påbud i henhold til gældende lovgivning, for egne midler foretager en it-revision af kritiske systemer ved en uafhængig revisor, som er godkendt af tilsynsmyndigheden. Ligeledes er det heller ikke reguleret i gældende lovgivning, at energi-, forsynings- og klimaministeren, kan påbyde virksomheder at gennemføre tiltag på baggrund af it-revisionen, der tilsikrer overholdelse af stk. 1 i dette lovforslag.

Herudover er der mulighed for at iværksætte yderligere sanktioner såfremt en virksomhed undlader at efterkomme et påbud udstedt i henhold til lov om elforsyning. Der kan således pålægges bødestraf, hvis en virksomhed undlader at efterkomme et påbud jf. § 87, stk. 1, nr. 7 i Lov om elforsyning.

Efter § 54 stk. 1, nr. 1 i lov om elforsyning kan bevilling endvidere inddrages, hvis bestemmelser, vilkår eller påbud efter lov om elforsyning eller lov om vedvarende energi eller regler udstedt i medfør af disse love gentagende gange overtrædes.

3.3.2 Gældende ret vedr. sanktioner og påbud i Lov om naturgasforsyning

Sanktioner og påbud er reguleret i lov om naturgasforsyning kapitel 9 a og 10. Der foreligger således efter gældende ret mulighed for, at energi-, forsynings- og klimaministeren udsteder påbud i henhold til lov om naturgasforsyning 47 b, hvorefter forhold, der strider mod lovgivningen, skal bringes i orden straks eller efter nærmere angivet frist.

Det er ikke reguleret i lov om naturgasforsyning, at energi-, forsynings- og klimaministeren kan påbyde, at virksomheder, der ikke påfylder det udstedte påbud i henhold til gældende lovgivning, for egne midler foretager en it-revision af kritiske systemer ved en uafhængig revisor, som er godkendt af tilsynsmyndigheden. Ligeledes er det heller ikke reguleret i gældende lovgivning, at energi-, forsynings- og klimaministeren kan påbyde virksomheder at gennemføre tiltag på baggrund af it-revisionen, der tilsikrer overholdelse af stk. 1 i dette lovforslag.

Efter gældende ret foreligger der også mulighed for yderligere sanktioner såfremt en virksomhed undlader at efterkomme et påbud udstedt i henhold til lov om naturgasforsyning. Efter lov om naturgasforsyning kan pålægges daglige eller ugentlige bøder, hvis en virksomhed rettidigt undlader at efterkomme et påbud. Ydermere er der mulighed for, at virksomheden kan få inddraget sin bevilling.

3.3.3. Energi-, forsynings- og klimaministerens overvejelser vedr. påbud

Der er i gældende ret ikke mulighed for, at energi-, forsynings- og klimaministeren kan påbyde, at virksomheder, der ikke opfylder det udstedte påbud i henhold til gældende lovgivning, for egne midler foretager en it-revision af kritiske systemer ved en uafhængig revisor, som er godkendt af tilsynsmyndigheden. Ligeledes er det heller ikke reguleret i gældende lovgivning, at energi-, forsynings- og klimaministeren, kan påbyde virksomheder at gennemføre tiltag på baggrund af it-revisionen, der tilsikrer overholdelse af stk. 1 i dette lovforslag. Det skønnes hensigtsmæssigt at give energi-, forsynings- og klimaministeren mulighed for at pålægge virksomhederne en sådan revision, da der derved er mulighed for at forbedre såvel virksomhedens som tilsynsmyndighedens indsigt i it-beredskabet ved den pågældende virksomhed.

3.3.4 Den foreslåede ordning vedr. sanktioner og påbud

Det foreslås, at der indføres en ordning, hvorefter energi-, forsynings- og klimaministeren gives mulighed for at meddele påbud til virksomheder, der er meddelt påbud om at opretholde et nødvendigt it-beredskab, jf. elforsyningslovens § 85 c, men som ikke har opfyldt påbuddet, om at virksomheden for egne midler foretager en it-revision af kritiske systemer ved en uafhængig revisor, som er godkendt af tilsynsmyndigheden. Herudover indebærer lovforslaget, at energi-, forsynings- og klimaministeren kan påbyde den pågældende virksomhed at gennemføre tiltag på baggrund af it-revisionen, der sikrer overholdelse af kravet om at opretholde et it-beredskab.

Manglende overholdelse af lovforslagets stk. 1 vurderes at kunne bringe elforsyningen eller naturgasforsyningen i fare, hvorfor de gældende regler om påbud og sanktion i lov om elforsyning og lov om naturgasforsyning ikke er fundet tilstrækkelige.

Med lovforslaget er det således hensigten, at energi-, forsynings- og klimaministeren stadig kan anvende de eksisterende sanktionsmuligheder efter lov om elforsyning og lov om naturgasforsyning, ved manglende opfyldelse af påbuddet udstedt i henhold til gældende lovgivning efter lov om elforsyning eller lov om naturgasforsyning eller efter manglende opfyldelse af påbud i henhold stk. 2 og 3 i dette lovforslag.

Påbuds- og sanktionsmulighederne for energi-, forsynings- og klimaministeren er derfor tiltænkt at foregå i følgende trin:

1. Energi-, forsynings- og klimaministeren kan i henhold til lov om elforsyning § 85 c og naturgasforsyningsloven § 47 b, påbyde at forhold der strider mod den foreslåede § 85 d, stk. 1 i lov om elforsyning og den foreslåede § 15 b, stk. 1 i lov om naturgasforsyning bringes i orden straks eller inden nærmere angivet frist.
2. Ved manglende opfyldelse af et sådant påbud, foreslås det, at energi-, forsynings- og klimaministeren får mulighed efter lovforslagets stk. 2, at påbyde den pågældende virksomhed at foretage en it-revision af kritiske systemer ved en uafhængig revisor afholdt for egne midler. I stk. 5, nr. 6 er det angivet, at energi-, forsynings- og klimaministeren fastsætter regler om krav til indholdet af it-revisionen, herunder at it-revisionen kan indeholde anbefalinger til en række konkrete tiltag som skønnes nødvendige for, at den pågældende virksomhed overholder lovforslagets stk. 1.
3. Undlader den pågældende virksomhed, at efterkomme de tiltag, der følger af it-revisionens anbefalinger jf. lovforslagets stk. 2, foreslås det, at energi-, forsynings- og klimaministeren får mulighed for, efter lovforslagets stk. 3, at påbyde den pågældende virksomhed at gennemføre de tiltag i it-revisionens rapport som tilsynsmyndigheden skønner nødvendige for overholdelse af stk. 1.
4. Opfylder den pågældende virksomhed ikke påbuddet efter lovforslagets stk. 3, og dermed ikke efterkommer de tiltag, der følger af it-revisionens anbefalinger jf. lovforslagets stk. 2, kan energi-, forsynings- og klimaministeren anvende de sanktionsmuligheder, der følger af gældende ret for sanktioner i elforsyningsloven herunder kapitel 13 og naturgasforsyningsloven herunder kapitel 10 samt inddrage virksomhedens bevilling jf. lov om elforsyning § 54 og Lov om naturgasforsyning § 33.

3.4 Gældende ret vedr. bemyndigelse af energi-, forsynings- og klimaministeren

I henhold til § 85 b stk. 3 i lov om elforsyning og § 15 a, stk. 3 i lov om naturgasforsyning, kan energi-, forsynings- og klimaministeren fastsætte regler for beredskabsarbejdet for virksomhederne omfattet af lovgivningen. Dette lovforslags stk. 6, skal i lighed med de almindelige regler for beredskabsarbejdet bemyndige energi-, forsynings- og klimaministeren til at fastsætte nærmere regler for området for it-beredskab, der hidtil ikke har været reguleret.

3.4.1 Den foreslåede ordning vedr. bemyndigelse af energi-, forsynings- og klimaministeren

Lovforslaget bemyndiger energi- forsynings- og klimaministeren til at fastsætte regler for virksomhedernes it-beredskab. Denne bemyndigelse skal primært sikre, at der kan fastsættes specifikke regler for virksomhedernes it-beredskabsarbejde. Denne bemyndigelse skal samtidig sikre, at energi-, forsynings- og klimaministeren kan fastsætte tidssvarende regler inden for et område under udvikling. Denne udvikling inden for såvel de teknologiske, juridiske og forretningsmæssige rammer har hidtil medført en udvikling af it-systemers anvendelse og kritikalitet i sektoren. Udviklingen sker samtidig med, at truslerne mod virksomhedernes it-systemer ligeledes udvikles teknologisk og metodisk. Rammerne og truslernes udvikling medfører tilsammen et behov for en konstant udvikling af virksomhedernes it-beredskab. Der er derved behov for at kunne tilpasse kravene til den lokale risikostyring herunder krav til organiseringen af it-beredskabet, it-beredskabsplaner, sårbarhedsvurderinger og adgang til it-sikkerhedsvarsler.

For at håndtere denne udvikling følger lovforslaget de overordnede principper, der også anvendes i beredskabsarbejdet. Disse principper tillægger den lokale risikostyring stor betydning som beskrevet i punkt 3.2.1 vedr. organisering af beredskabsarbejdet. Den lokale risikostyring vil skulle foregå inden for rammerne af dette lovforslag samt regler udstedt i medfør heraf. Henset til udviklingen af it-sikkerhedsområdet findes det hensigtsmæssigt at bemyndige energi-, forsynings- og klimaministeren til at fastsætte regler for virksomhedernes it-beredskab, it-beredskabsplanlægning, it-risikostyring og adgang til it-sikkerhedsvarsler. Ved at bemyndige energi-, forsynings- og klimaministeren til at fastsætte disse regler, vil nye trusler og rammer for it-beredskabsarbejdet kunne indarbejdes i kravene til virksomhedernes it-beredskabsarbejde.

Den beskrevne udvikling af it-sikkerhedsområdet, medfører ligeledes udvikling i vilkårene for den centrale risikostyring af sektorens it-beredskab, hvor Energinet.dk som koordinerende overordnet virksomhed forestår det centrale it-beredskabsarbejde og koordination i operative it-beredskabssituationer. For at kunne sikre tidssvarende regler for det centrale it-beredskabsarbejde under hensyntagen til udviklingen, bemyndiges energi- forsynings- og klimaministeren ligeledes til at kunne fastsætte regler for Energinet.dk's varetagelse af den overordnede koordinerende planlægningsmæssige og operative opgave i relation til it-beredskabet.

3.5 Vedr. tilsyn

3.5.1 Gældende ret vedr. tilsyn i Lov om elforsyning

Tilsynet med det almene beredskabsarbejde er fastsat i elforsyningsloven § 85 b, stk. 4, hvorefter energi-, forsynings- og klimaministeren kan fastsætte regler om udførelse af tilsyn med beredskabsarbejdet. Denne bemyndigelse er blevet udnyttet ved bekendtgørelse nr. 1024 af 21. august 2007 om beredskab for elsektoren, hvoraf der fastsættes nærmere regler for tilsynet.

Ved denne bekendtgørelse bestemmes det, at Energinet.dk udfører tilsyn med de bevillingspligtige virksomheders beredskabsarbejde, og at Energistyrelsen fører tilsyn med Energinet.dk's beredskabsarbejde.

De gældende regler vedr. tilsyn i elforsyningsloven omfatter alene det almene beredskab og ikke virksomhedernes og Energinet.dk's it-beredskab, hvorfor gældende ret i henhold til elforsyningsloven ikke er fundet tilstrækkelig til at omfatte tilsyn med it-beredskab.

3.5.2 Gældende ret vedr. tilsyn i Lov om naturgasforsyning

Tilsynet med det almene beredskabsarbejde er reguleret i naturgasforsyningsloven § 15 a, stk. 4, hvorefter energi-, forsynings- og klimaministeren kan fastsætte regler om udførelse af tilsyn med beredskabsarbejdet. Denne bemyndigelse er blevet udnyttet ved bekendtgørelse nr. 1025 af 21. august 2007 om beredskab for naturgassektoren, hvoraf der fastsættes nærmere regler for tilsynet.

Ved denne bekendtgørelse bestemmes det, at Energinet.dk udfører tilsyn med de bevillingspligtige virksomheders beredskabsarbejde og at Energistyrelsen fører tilsyn med Energinet.dk's beredskabsarbejde.

De gældende regler vedr. tilsyn i naturgasforsyningsloven omfatter alene det almene beredskab og ikke virksomhedernes og Energinet.dk's it-beredskab, hvorfor gældende ret i henhold til naturgasforsyningsloven ikke er fundet tilstrækkelig til at omfatte tilsyn med it-beredskab.

3.5.3 Den foreslåede ordning vedr. tilsyn

Det foreslås, at der indfører en ordning, hvorefter energi-, forsynings- og klimaministeren fastsætter regler vedr. tilsynet med virksomhedernes og Energinet.dk's beredskabsarbejde, herunder deres risikostyring, it-beredskabsplaner, sårbarhedsvurderinger og adgang til it-sikkerhedsvarsler.

Formen af tilsynet med virksomhederne kan tilpasses til virksomhedernes kritikalitet for den samlede el- eller naturgasforsyning. Tilsynet med virksomhederne består af såvel tilsynsmøder, løbende underretninger og skriftlig kommunikation om ændringer af beredskabsplaner samt risiko- og sårbarhedsvurderinger. Frekvensen af tilsynet afhænger af en kategorisering af virksomhederne som beskrevet i punkt 3.2 vedr. organisering af beredskabet og i medfør af lovforslagets § 1 stk. 6.

Tilsynet med virksomhedernes beredskabsarbejde forudsætter fremskaffelse af oplysninger fra virksomhederne, bl.a. risiko- og sårbarhedsvurderinger samt beredskabsplaner, procedurer m.m., som er udarbejdet på grundlag af disse risiko- og sårbarhedsvurderinger. Vurdering af dette materiale forudsætter faglig viden om driftsforholdene i de forskellige former for virksomhed inden for elsektoren. Tilsynsmyndigheden skal have adgang til oplysninger om aktuelle og historiske driftsforhold ved Energinet.dk's kontrolcenter, for at kunne foretage tilsyn.

Tilsynsmyndigheden kan placeres ved Energinet.dk, Energistyrelsen eller en tredje kompetent myndighed, efter regler fastsat af energi-, forsynings- og klimaministeren. Ved at give energi-, forsynings- og klimaministeren myndighed til at fastsætte tilsynsforholdet i relation til it-beredskabsarbejdet i el- og naturgassektorerne, sikres mulighed for at følge den teknologiske,

juridiske og forretningsmæssig udvikling i sektorerne som beskrevet i punkt 3.4. Tilsynsforholdet anses i denne sammenhæng for relevant at kunne ændre i lighed med forhold nævnt i punkt 3.4 vedrørende bemyndigelsen af energi-, forsynings- og klimaministeren, på baggrund af en række forhold.

Ved at placere tilsynsopgaven ved Energinet.dk opnås en sammenhæng med det tilsynsarbejde Energinet.dk udfører med virksomhedernes beredskabsarbejde efter lov om elforsyning § 85 b og lov om naturgasforsynings § 15 a. Denne placering af tilsynsopgaverne kræver, at tilsynet adskilles fra Energinet.dk's overordnede koordinerende opgaver i beredskabssituationer. Disse overordnede, koordinerende opgaver forudsætter ligeledes et kendskab til de enkelte virksomheders it-beredskab, dets omfang og kvalitet samt det indbyrdes samspil mellem de forskellige virksomheders beredskab. Såfremt Energinet.dk varetager opgaven som tilsynsmyndighed, og derved varetager både de overordnede koordinerende beredskabsopgaver efter lov om elforsyning § 85 b stk. 2 og lov om naturgasforsyning § 15 a, stk. 2 tilsyn efter dette lovforslag, skal Energinet.dk tilsikre, at virksomhederne oplyses om, hvilke informationer, der anvendes i tilsynsøjemed. Energistyrelsen vil i denne situation pålægges at føre tilsyn med Energinet.dk's tilsyn med virksomhedernes it-beredskabsarbejde. Energistyrelsen vil pålægges i en sådan situation derudover at føre tilsyn med Energinet.dk's arbejde med at sikre beskyttelse af egne it-systemer og varetagelse af de overordnede koordinerende opgaver i beredskabssituationer.

Såfremt tilsynsopgaven overfor virksomhederne placeres ved Energistyrelsen eller ved en anden kompetent myndighed opnås en klar adskillelse af den overordnede koordinerende opgave, der fortsat vil være placeret ved Energinet.dk. Denne opgavefordeling vil imidlertid ikke kunne udnytte den synergi, der er mellem tilsynsopgaverne og den koordinerende opgave. Der vil derfor være behov for at tilsikre, at tilsynsmyndigheden bibringes en konkrete faglige indsigt gennem et samarbejde med Energinet.dk samt gennem en formel tilsynsdialog med såvel Energinet.dk som med virksomhederne. Der vil i en sådan situation imidlertid være en synergi mellem det tilsyn tilsynsmyndigheden fører med Energinet.dk og virksomhederne.

Ved fastsættelse af regler for tilsynet skal energi-, forsynings- og klimaministeren vurdere, hvorledes tilsynsplaceringen vil påvirke:

1. Energistyrelsens tilsyn med Energinet.dk, herunder Energistyrelsens mulighed for at føre tilsyn med Energinet.dk's tilsynsførelse over for virksomhederne.
2. Virksomhedernes samarbejde med Energinet.dk i såvel beredskabssituationer som i forbindelse med planlægning af beredskabsarbejdet.
3. Energinet.dk's interne it-beredskabsarbejde.
4. Sammenhæng og synergi med andre opgaver inden for Energistyrelsens, Energinet.dk's og andre myndigheders beredskab.

Disse forhold er afhængige af flere faktorer, herunder kendte truslers karakter, de økonomiske rammer for Energinet.dk, Energinet.dk's handler med balancevirksomheder, udviklingen af markedet for it-serviceydelser og sektorernes øvrige regulering. Ved at have bemyndigelse til at fastsætte regler for tilsynet skal energi-, forsynings- og klimaministeren sikre, at tilsynsopgaven

pålægges den institution, der efter ovennævnte forhold har de bedste vilkår, for at føre tilsyn med virksomhedernes efterlevelse af disse regler.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Der forventes alene økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige i forbindelse med gennemførelse af tilsyn med virksomhederne og Energinet.dk's efterlevelse af regler i medfør af dette lovforslag. De økonomiske byrder forventes afholdt ved gebyrer pålagt de virksomheder, der underlægges tilsynet. Tilsynet forventes gebyrfinansieret jf. elforsyningsloven § 51, stk. 2 og naturgasforsyningsloven § 30, stk. 2. Energistyrelsens tilsynsopgaver over for Energinet.dk forventes afholdt inden for 500 arbejdstimer årligt, af 927 kr. pr. arbejdstime i 2016. Dette medfører en samlet omkostning på ca. 463.500 kr. årligt. Af hensyn til områdets tekniske karakter forventes der endvidere anvendt ekstern konsulentbistand til kvalitetssikring af tilsynsarbejdet i 50 timer årligt anslået til 1.250 kr. pr. arbejdstime, i alt 62.500 kr. årligt. Der forventes således en samlet omkostning forbundet med Energistyrelsens tilsyn med Energinet.dk på i alt ca. 526.000 kr. årligt.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.

Der forventes en samlet omkostning for el- og naturgasvirksomhederne herunder Energinet.dk på ca. 38,3 mio. kr. årligt fordelt på direkte løbende efterlevelseshomkostninger på ca. 24,5 mio. kr., gebyr på ca. 0,5 mio. kr. (beskrevet i punkt 4) samt administrative efterlevelseshomkostninger på ca. 13,3 mio. kr. foruden en administrativ omstillingsomkostning i 2017 på ca. 10,5 mio. kr.

Energinet.dk forventes at afholde 2,7 mio. kr. af de administrative omkostninger og ca. 2,0 mio. kr. af de administrative omstillingsomkostninger.

Af hensyn til at sikre proportionalitet mellem virksomhedernes administrative ressourceforbrug i medfør af dette lovforslag og kritikalitet for forsyningen af el og naturgas opdeles de i tre kategorier. Disse tre kategorier medfører, at kravene vil være differentieret, og på samme vis vil omkostningerne være differentieret. Virksomhederne kategoriseres efter bestemmelser fra energiforsynings- og klimaministeren som beskrevet i punkt 3.2.

5.1 Løbende efterlevelseshomkostninger

Det forventes, at virksomhederne og Energinet.dk tilsammen pålægges øvrige efterlevelseshomkostninger som følge af bekendtgørelsen på ca. 24,5 mio. kr. Denne omkostning skyldes hovedsageligt, at virksomhederne i el- og naturgassektorerne pålægges at være tilknyttet en kompetent kommerciel it-sikkerheds varslingstjeneste, også kaldet en Computer Security Incident Response Team (CSIRT). Denne tjeneste forventes varetaget af private virksomheder gennem kontrakter med de enkelte el- og naturgasvirksomheder. Det er muligt for virksomhederne at indgå et samlet udbud, hvorved de samlede omkostninger forventes mindsket. På baggrund af en markedsundersøgelse skønnes det, at omkostningerne til en CSIRT-tjenester vil beløbe sig til maksimalt ca. 23 mio. kr. årligt, såfremt der ikke udarbejdes et fælles udbud. Kun kategori 1 og

kategori 2 vil være pålagt at udarbejde aftale med en CSIRT-tjeneste, om bistand ved hændelser samt vejledning og overvågning, mens alle virksomheder vil være pålagt at være tilknyttet en varslingstjeneste fra en CSIRT-tjeneste.

Foruden disse omkostninger pålægges Energinet.dk en række opgaver forbundet med at varetage de overordnede koordinerende opgaver. Disse opgaver omfatter bl.a. en vagtordning, der i synergi med nuværende organisation vil kunne varetage en række opgaver forbundet med at koordinere og vejlede ved akutte sikkerhedshændelser. Denne opgave omfatter også at udarbejde en samlet it-sektorberedskabsplan og ajourføre planerne i forhold til nye sårbarheder og trusler. Energinet.dk pålægges endvidere at bidrage til udarbejdelsen af sektorspecifikke trusselsvurderinger i samarbejde med Center for Cybersikkerhed. Dertil kommer den omfattende opgave med at føre tilsyn med og vejlede virksomheder i deres beredskabsplanlægning og risiko- og sårbarhedsvurderinger, der ved lovforslagets ikrafttræden pålægges Energinet.dk

De samlede øvrige løbende efterlevelsedomkostninger beløber sig således til 24,5 mio. kr. hvoraf Energinet.dk forventes pålagt en omkostning på ca. 1,5 mio. kr.

5.2 Gebyrer

Energinet.dk pålægges et gebyr til at afholde de omkostninger, som Energistyrelsen har som følge af tilsyn med Energinet.dk. Disse omkostninger forventes at beløbe sig til 500 arbejdstimer årligt af 927 kr. pr. time, og indebærer tilsyn med Energinet.dk's drift af egne it-systemer, samt tilsyn med Energinet.dk's tilsynsvirksomhed over for virksomhederne i el- og naturgassektorerne. Grundet tilsynsarbejdets it-faglige karakter forventes der behov for konsulentbistand til faglige vurderinger for omkring 50 arbejdstimer årligt af 1.250 kr. pr. time. På denne baggrund forventes de samlede gebyrer pålagt Energinet.dk at beløbe sig til ca. 526.000 kr.

5.3 Administrative efterlevelsedomkostninger

Der forventes en række administrative omkostninger ved de enkelte virksomheder i forbindelse med pålagte opgaver med løbende risikovurdering og revision af leverandøraftaler, deltagelse i fora for vidensdeling samt rapportering af sikkerhedshændelse og -øvelser i forsyningskritiske it-systemer. Disse administrative omkostninger afhænger i høj grad af virksomhedernes nuværende processer for styring af it-sikkerhed, samtidig kan de variere afhængigt af it-sikkerhedshændelser, leverandørkontrakter og it-faglige kompetencer ved medarbejderne. Der er gennemført en undersøgelse af disse omkostninger, der har vurderet, at de samlede omkostninger skønnes at beløbe sig til ca. 13,3 mio. kr. årligt.

5.4. Administrative omstillingsomkostninger

Det må forventes, at der er visse administrative omstillingsomkostninger for erhvervslivet forbundet med lovforslaget og bekendtgørelsen. De samlede omkostninger er skønnet til ca. 10,5 mio. kr. Beløbets størrelse skyldes de nye opgaver, der skal varetages af virksomhederne, hvorfor der er omkostninger forbundet etablering af procedure og planmateriel samt uddannelse af medarbejdere. Omkostningerne anses for begrænset af, at lovforslaget anvender metoder kendt fra

beredskabsarbejdet, herunder risiko- og sårbarhedsstyring, øvelsesaktivitet og beredskabsplanlægning, hvilket muliggør at udnytte synergi med det almene beredskabsarbejde i de enkelte virksomheder.

5.5 Økonomisk opsummering

På baggrund af overstående forventes de samlede udgifter pålagt virksomhederne sammenlagt at beløbe sig til 33,6 mio.kr. heraf er 10,6 mio. kr. administrative omkostninger mens 23,0 mio. kr. er øvrige efterlevelseseomkostninger.

Dertil kommer omkostninger for Energinet.dk vurderes sammenlagt at beløbe sig til 4,7 mio.kr årligt. Heraf er 2,7 mio. kr. administrative omkostninger, 1,5 mio. kr. øvrige efterlevelseseomkostninger og 0,5 mio. kr. er gebyrer.

Der forventes derved en samlet økonomisk omkostning ved lovforslaget på i alt 38,3 mio. kr. årligt.

6. Administrative konsekvenser for borgere

Der forventes ingen administrative konsekvenser for borgerne afledt af lovforslaget.

7. Miljømæssige konsekvenser

Der forventes ingen miljømæssige konsekvenser afledt af lovforslaget.

8. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget er afledt af det nationale arbejde med cyber- og informationssikkerhed, i regi af den nationale strategi for cyber- og informationssikkerhed. Området er endnu ikke reguleret i EU-retten, hvorfor der ikke er nogen umiddelbar forbindelse til EU-retten.

9. Hørte myndigheder og organisationer mv.

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den 22. august 2016 til den 19. september 2016 været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer m.v.: Advokatsamfundet, Affald Plus, Aluminium Danmark, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Arbejdstilsynet, ARI, Brancheforeningen for Biogas, Brancheforeningen for Decentral Kraftvarme, Brancheforeningen for Husstandsvindmøller, Business Danmark, Center for cybersikkerhed, CEPOS, Cevea, DAKOFA, Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Vindmølleforening, Dansk Affaldsforening, Dansk Byggeri, Dansk Energi, Dansk Erhverv, Dansk Fjernvarme, Dansk Gartneri, Dansk Gasteknisk Center, Dansk Internet Forum (DIFO), DANSK IT, Dansk Landbrugsrådgivning, Dansk Metal, Dansk Solcelleforening, Dansk Told- og Skatteforbund, Danske Advokater, Danske Erhvervsskoler, Danske Halmleverandører, Danske Produktionsskoler, Lærerforening, Danske Underviserorganisationers Samråd, Danske Universiteter, DANVA, Datatilsynet, Dansk Industri, DKCERT, Eksportrådet, EmballageIndustrien, Energi Danmark, Energi- og Olieforum, Energiforum Danmark, Energiklagenævnet, Energinet.dk, Energitilsynet, Erhvervs- og Vækstministeriet, Erhvervsstyrelsen, Finansforbundet, Finansministeriet, Finansrådet, Forbrugerrådet Tænk, Foreningen af Danske Skatteankenævn, Foreningen af Rådgivende Ingeniører, Foreningen Danske Kraftvarmeværker, Foreningen Danske Olieberedskabslagre,

Foreningen Danske Revisorer, Foreningen for Danske Biogasanlæg, Forstanderkredsen for Produktionsskoler, Forsvarsministeriet, Frie Funktionærer, FSE, FSR - danske revisorer, FTF, Fødevarestyrelsen, Greenpeace Danmark, HK, HOFOR, Håndværksrådet, IT-Branchen, IT-Politisk Forening, Justitsministeriet, KL, Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, Kraka, Kulturministeriet, Kystdirektoratet, Metalemballagegruppen, Miljø- og Fødevareministeriet, Miljøstyrelsen, Mineralolie Brancheforeningen, Moderniseringsstyrelsen, Nasdaq OMX Copenhagen A/S, Nationalbanken, Nationalt Center for Miljø og Energi, Natur- og Miljøklagenævnet, NaturErhvervsstyrelsen, Naturstyrelsen, Nordisk Folkecenter for Vedvarende Energi, Partnerskabet for brint og brændselsceller, Plastindustrien, Produktionsskoleforeningen, PROSA, Realkreditforeningen, Realkreditrådet, Rigspolitichefen, Rigspolitiets Cyber Crime Center, Rådet for Digital Sikkerhed, Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger, Sammensluttede Danske Energiforbrugere, Samvirkende Energi- og Miljøkontorer, SEGES, Serviceforbundet, Sikkerhedsstyrelsen, Skatteankestyrelsen, Skatteministeriet, SRF Skattefaglig Forening, Statens IT-projektråd, Søfartsstyrelsen, Telekommunikationsindustrien (TI), Transport- og Bygningsministeriet, Udenrigsministeriet, Vedvarende Energi, VELTEK og Vindmølleindustrien.

10. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindreudgifter	Negative konsekvenser/merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Lovforslaget medfører en stigning i antallet af tilsynssager for Energistyrelsen. Denne gebyrfinansieres.
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Der er ikke umiddelbart nogle positive konsekvenser ved lovforslaget. Det er dog muligt, at enkelte virksomheder, der på forhånd efterlever kravene til dette lovforslag, vil kunne opnå en besparelse ved en varslingstjeneste, som resultat af øget konkurrence og ensartede krav.	Virksomhederne skal være tilmeldt en varslingstjeneste, der leverer varsler og leverer vejledning af de virksomheder, der anses for kritiske på national og regionalt niveau. Omkostningerne til en sådan tjeneste afholdes ved virksomhederne. Energinet.dk pålægges endvidere en række opgaver forbundet med den koordinerende funktion, heriblandt løbende kontakt til myndighederne og virksomhederne. Energinet.dk pålægges endvidere et gebyr til finansiering af Energistyrelsens tilsyn

		med Energinet.dk. Samlet set vurderes disse omkostninger ikke at overstige 25,0 mio. kr. årligt.
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Virksomhederne skal varetage egen it-sikkerhedsstyring samt bidrage til sektorernes samlede it-sikkerhed. Dette medfører, at virksomhederne planlægger og risikovurderer løbende samt udarbejder evalueringer og erfaringer på baggrund af hændelse og øvelser. De samlede administrative omkostninger forventes ikke at overstige 13,3 mio. kr. årligt.
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Ingen	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Efter § 85 b, stk. 4, kan klima-, energi- og bygningsministeren fastsætte regler om udførelse af tilsyn med det beredskabsarbejde, der udføres efter stk. 1 og 2, herunder om virksomhedernes fremsendelse af materiale som grundlag for tilsynet, om tilsynets beføjelser i forhold til virksomhederne og om klageadgang. I reglerne kan det fastsættes, at tilsyn med beredskabsarbejde efter stk. 1 skal udføres af Energinet.dk.

Det foreslås, at § 85, b, stk. 4, 2. pkt., ophæves.

Den foreslåede ordning indebærer, at en given delegation af kompetence skal ske efter den almindelige delegationsbestemmelse i elforsyningslovens § 90, idet denne bestemmelse anses for en tilstrækkelig til at delegere ministerens beføjelser til en anden myndighed. Den nugældende delegationsbestemmelse er således ikke nødvendig.

Det vurderes hensigtsmæssigt, at tilsynsmyndigheden for det almene beredskab og it-beredskabet er den samme, af hensyn til synergi mellem disse opgaver. Samtidig vurderes den teknologiske og kommercielle udvikling i el- og naturgassektorerne at kunne medføre behov for, at opgaven som tilsynsmyndighed kan flyttes til anden relevant myndighed. Det er derfor hensigtsmæssigt at give energi-, forsynings- og klimaministeren mulighed for at fastsætte regler for varetagelse af tilsynsopgaven beskrevet i § 85 b stk. 4 i lov om elforsyning og nye bestemmelser i dette lovforslag. Der henvises i øvrigt til punkt 3.5 i de almindelige bemærkninger.

Denne lovændring forudsættes udnyttet ved, at energi-, forsynings- og klimaministeren fastsætter regler for tilsynet i medfør af § 85 b. Det er hensigten, at energi-, forsynings- og klimaministeren kan fastsætte regler, der pålægger enten Energinet.dk, Energistyrelsen eller anden egnet myndighed at føre tilsyn med virksomhedernes overholdelse af reglerne fastsat i medfør af § 85 b. Energi-, forsynings- og klimaministeren kan tillægge en relevant myndighed tilsynsopgave efter en vurdering af, hvilken institution der findes mest egnet til at løse tilsynsførelsen.

Vurdering af hvilken institution, der skal føre tilsyn med virksomhederne skal omfatte såvel økonomiske som organisatoriske forhold af betydning, herunder skal følgende forhold som minimum vurderes:

1. Energistyrelsens tilsyn med Energinet.dk, herunder Energistyrelsens mulighed for at føre tilsyn med tilsynsførelsen overfor virksomhederne.
2. Virksomhedernes samarbejde med Energinet.dk i såvel beredskabssituationer som i forbindelse med planlægning af beredskabsarbejdet.
3. Energinet.dk's it-beredskabsarbejde internt.
4. Sammenhæng og synergi med andre opgaver indenfor beredskabet.

Disse forhold er afhængige af mange faktorer, herunder de mulige truslers karakter, de økonomiske rammer for Energinet.dk, Energinet.dk's handler med balancevirksomheder, udviklingen af markedet for it-serviceydelser og sektorernes øvrige regulering. Ved at kunne ændre op fordelingen af tilsynsopgaver ved Energinet.dk og Energistyrelsen skal energi-, forsynings- og klimaministeren sikre, at tilsynsopgaven pålægges den institution, der efter ovennævnte forhold har de bedste vilkår for at føre tilsynet med virksomhedernes efterlevelse af disse regler.

Tilsynet med virksomhederne kan tilpasses til virksomhedernes kritikalitet for den samlede elforsyning. Tilsynsmyndigheden skal gennemføre tilsynsbesøg årligt ved virksomheder, der varetager kritiske systemer, mens tilsynet ved de resterende virksomheder kan begrænses til treårige tilsynsbesøg suppleret af løbende underretninger og skriftlig kommunikation om ændringer af beredskabsplaner og risikoundersøgelser.

Tilsynsmyndigheden skal dokumentere de gennemførte tilsyn, og virksomhederne skal have mulighed for at kommentere tilsynsmyndighedens tilsynsdokumentation.

Tilsynet med virksomhedernes beredskabsarbejde forudsætter, at virksomhederne meddeler tilsynsmyndigheden relevante oplysninger bl.a. risiko- og sårbarhedsvurderinger samt beredskabsplaner, procedurer m.m., som er udarbejdet på grundlag af disse risiko- og sårbarhedsvurderinger. Vurdering af dette materiale forudsætter faglig viden om driftsforholdene i de forskellige former for virksomhed inden for elsektoren. Tilsynsmyndigheden kan indhente oplysninger om aktuelle og historiske driftsforhold ved Energinet.dk's kontrolcenter, alene med det formål at vurdere tilstrækkeligheden af virksomhedernes beredskabsarbejde i forhold til deres kritikalitet for det samlede el-system.

Tilsynsarbejdet skal adskilles fra Energinet.dk's overordnede koordinerende opgaver i beredskabssituationer. Disse overordnede, koordinerende opgaver forudsætter ligeledes et kendskab til de enkelte virksomheders it-beredskab, dets omfang og kvalitet samt det indbyrdes samspil mellem de forskellige virksomheders beredskab. Såfremt Energinet.dk varetager opgaven som tilsynsmyndighed, og derved varetager både de overordnede koordinerende beredskabsopgaver efter § 85b stk. 2 og tilsynet med virksomhedernes beredskabsarbejde, skal Energinet.dk tilsikre, at virksomhederne oplyses om, hvilke informationer der anvendes i tilsynsøjemed. Energistyrelsen pålægges at føre tilsyn med Energinet.dk's arbejde med at sikre beskyttelse af egne forsyningskritiske it-systemer og varetagelse af de overordnede koordinerende opgaver i beredskabssituationer. Energistyrelsen pålægges endvidere at føre tilsyn med Energinet.dk's tilsyn med virksomhedernes it-beredskabsarbejde, såfremt Energinet.dk varetager tilsynet over for virksomhederne.

Til nr. 2

Det foreslås at indsætte en ny § 85 d.

I Efter *stk. 1* Bevillingspligtige virksomheder, efter §§ 10 og 19, Energinet.dk og dennes helejede datterselskaber og virksomheder, der yder balanceringsydelser af elsystemet, skal opretholde et it-

beredskab, herunder planlægge og træffe nødvendige foranstaltninger for at sikre beskyttelsen af kritiske it-systemer af betydning for elforsyningen.

Den foreslåede ordning indebærer en pligt for de omfattede virksomheder til at foretage en rettidig it-beredskabsplanlægning, således at nedbrud, fejl eller angreb i virksomhedens it-systemer ikke afstedkommer forsyningsnedbrud.

Bestemmelsen omfatter Energinet.dk og dennes helejede datterselskaber, hvis definitionen er nærmere beskrevet i lov om Energinet.dk. Endvidere omfatter bestemmelsen bevillingspligtige virksomheder: Disse virksomheder er produktionsvirksomheder med en produktionskapacitet på over 25 MW og netvirksomheder, som er nærmere defineret i §§ 10 og 19. Disse typer af virksomheder har også været omfattet af den almindelige beredskabsbestemmelse i elforsyningslovens § 85 b.

Bestemmelsen omfatter endvidere virksomheder, der efter aftale med Energinet.dk formidler balanceydelser til elsystemet, således at der bevares en balance mellem elforbruget og elproduktionen. Disse balanceansvarlige virksomheder har styring over fysiske anlæg, der kan producere eller aftage elektricitet, hvorved virksomheden kan levere ydelser, der bidrager til balanceringen af elsystemet. En balanceansvarlig virksomhed er en virksomhed, der på markedsvilkår påtager sig ansvar for ubalancer mellem forbrug og produktion.

De nævnte virksomheder har forskellig indvirkning på den samlede elforsyning. Nogle virksomheder foretager handler i afgrænsede geografiske områder, mens andre varetager specifikke opgaver i det sammenhængende el-system.

For at begrænse virksomhedernes ressourceforbrug til efterlevelse af regler om it-beredskab, samt begrænse ressourceforbruget i forbindelse med tilsyn ved såvel virksomhederne som myndighederne forudsættes den fremtidig regulering i medfør af den foreslåede regel i § 85 d, stk. 6 at indeholde en opdeling af virksomhederne i tre nærmere definerede kategorier, og at der fastsættes graduerede krav i forhold til denne inddeling. Se herom nedenfor.

Virksomheder kan drive it-systemer, der ikke anses for at være et kritisk it-system for den enkelte virksomhed, men som kan have indflydelse på driften af kritiske it-systemer ved andre virksomheder. Denne type it-systemer skal håndteres som kritiske it-systemer. Der kan endvidere forekomme it-systemer, der styrer anlæg ved flere virksomheder, og disse it-systemer kan have varieret kritikalitet for de enkelte virksomheder. Denne type it-systemer skal beskyttes ud fra en vurdering af deres samlede betydning for det samlede elforsyningssystem.

Der er dog tilfælde, hvor it-systemer varetager styringen af centrale funktioner for forsyningen, hvorfor nedbrud, angreb eller fejl i disse it-systemer ikke vil kunne undgå at påvirke elforsyningen. Disse it-systemer betragtes som kritiske it-systemer, da de er kritiske for elforsyningen. Såfremt det ikke er muligt at fjerne risikoen for forsyningsnedbrud som resultat af nedbrud, angreb eller fejl i virksomhedens it-systemer, skal virksomheden beskytte disse kritiske it-systemer på en sådan måde, at nedbrudsperioden begrænses. Beskyttelsen af kritiske it-systemer er ikke begrænset til en specifik trusselstype eller et konkret risikoscenarie. Virksomhederne skal kunne udarbejde et trusselsbillede,

der indeholder både trusler mod virksomhedernes egne kritiske it-systemer og de it-systemer, virksomheden er afhængig af. De kritiske it-systemer skal beskyttes mod enhver trussel, der kan afstedkomme et nedbrud af it-systemet, hvorved at de styrings- og kontrolopgaver it-systemet varetager forhindres eller forstyrres.

Virksomhederne skal træffe foranstaltninger, der anses for nødvendige for at begrænse risikoen for forsyningsnedbrud som resultat af forstyrrelser i kritiske it-systemer. Nødvendige foranstaltninger er i denne sammenhæng, alle tiltag der kan begrænse konsekvenserne ved eller risikoen for en forstyrrelse. Disse foranstaltninger bør dog ikke potentielt kunne forøge risikoen eller omfanget af skader på mandskab og materiel i forbindelse med den operative håndtering af forstyrrelser i kritiske it-systemer.

Vurderingen af, hvilke foranstaltninger der skønnes nødvendige, beror på den enkelte virksomheds forhold.

Ved vurdering af om en foranstaltning kan betragtes som nødvendig, forudsættes virksomhederne at tillægge følgende forhold værdi efter prioriteret rækkefølge:

1. Foranstaltningen medfører ikke øget risiko for personskade.
2. Foranstaltningen medfører ikke øget risiko for materiel skade.
3. Foranstaltningen begrænser konsekvenserne og tidsrummet af forsyningsnedbrud.
4. Foranstaltningen begrænser ikke virksomhedens håndtering af andre beredskabssituationer udløst af andre faktorer så som vejret, uheld eller fysiske angreb.
5. Foranstaltningen begrænser ikke virksomhedens øvrige drift.
6. Foranstaltningen er let at udføre, hvorfor operatører vil være mere tilbøjelige til at anvende den i praksis.
7. Foranstaltningen medfører virksomheden begrænsede omkostninger ved planlægning.
8. Foranstaltningen medfører virksomheden begrænsede omkostninger ved iværksættelse.

Det forudsættes, at virksomhederne i forbindelse med denne vurdering inddrager relevante medarbejdere med viden om konkrete forhold samt fagpersoner med erfaring og viden inden for det specifikke område. Det forudsættes, at virksomhederne tilsikrer, at der løbende foregår en dialog internt mellem relevante medarbejdere, således at evt. ændrede forhold i virksomhedens systemer kan inddrages i vurderingen af, hvilke tiltag der er nødvendige for at sikre elforsyningen. Det forudsættes, at der efter den foreslåede bestemmelse i § 85 d, stk. 5, udstedes regler, der stiller krav om, at virksomhederne skal kunne godtgøre, at disse forhold har været inddraget i forbindelse med vurderingen.

Som eksempel på en nødvendig foranstaltning, som antages at være relevant i næsten alle virksomheder, kan nævnes en procedure for at såvel it-systemer som personer kan få adgang til virksomhedens kritiske it-systemer. Det er dog ikke sikkert, at en virksomhed, som ikke har flerbrugeradgang til egne kritiske it-systemer, vil vurdere, at det er nødvendigt at have et automatiseret system, der varetager logging af brugerdata og styringsdata.

Det foreslås i *stk. 2*, som er en ny bestemmelse, at energi-, forsynings- og klimaministeren kan påbyde en virksomhed omfattet af *stk. 1*, at foretage en it-revision af forsyningskritiske it-systemer, såfremt den pågældende virksomhed ikke opfylder et påbud udstedt af energi-, forsynings- og klimaministeren efter § 85 c.

Såfremt det i forbindelse med tilsyn konstateres, at den pågældende virksomhed ikke opfylder kravet i den foreslåede § 85 d, *stk. 1*, om at opretholde et it-beredskab, og ikke har truffet de nødvendige foranstaltninger, vil ministeren kunne udnytte den eksisterende hjemmel til at udstede et påbud efter § 85 c, *stk. 1*, hvorefter energi-, forsynings- og klimaministeren kan påbyde, at forhold, der strider mod loven, mod regler eller afgørelser i medfør af loven, bringes i orden straks eller inden en nærmere angiven frist.

Opfylder den pågældende virksomhed ikke det meddelte påbud, jf. elforsyningslovens § 85 c, *stk. 1*, kan ministeren med den foreslåede ændring i *stk. 2* kunne påbyde den pågældende virksomhed, at den får foretaget en it-revision af forsyningskritiske it-systemer.

Bestemmelsen har til formål at sikre kortlægningen af den pågældende virksomheds it-systemer, herunder sikkerhedsforhold, med henblik på at tilvejebringe et tilstrækkeligt sikkert og relevant it-beredskab. Energi-, forsynings- og klimaministeren fastsætter i medfør af den foreslåede ændring i § 85 d, *stk. 5*, regler om krav til indholdet af it-revisionen, herunder krav om at it-revisionen skal indeholde anbefalinger.

Den foreslåede ændring må forventes at få den konsekvens, at beslutninger om virksomhedens it-beredskab sker på det bedst mulige faglige grundlag.

Omkostninger forbundet med it-revisionen afholdes af den pågældende virksomhed. Ved uafhængig revisor forstås en revisor, som ikke er eller har været virksomhedens sædvanlige revisor og hverken har eller i perioden, som it-revisionen vedrører, har haft andre opgaver for virksomheden.

Det foreslås i *stk. 3*, som er en ny bestemmelse, at energi-, forsynings- og klimaministeren kan påbyde virksomheder at gennemføre tiltag på baggrund af it-revisionen efter *stk. 2*, der skønnes nødvendige for at overholde *stk. 1* og derved tilsikre opretholdelse af en sikker elforsyning. Overholdelsen af *stk. 1* er så væsentlig for opretholdelsen af en sikker elforsyning, at virksomhederne til enhver tid skal overholde disse regler. Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger om sanktion og påbud i afsnit 3.3 og ovenfor om vurderingen af nødvendige foranstaltninger.

Det foreslås i *stk. 4*, at oplysninger, herunder vurderinger, planer og data, vedrørende sikkerhedsforhold for forsyningskritiske it-systemer i virksomheder omfattet af *stk. 1* er fortrolige, hvis oplysningerne er væsentlige af hensyn beskyttelse af driften af virksomheden eller det sammenhængende el-system.

Den foreslåede bestemmelse indebærer, at oplysninger, herunder vurderinger, planer eller data skal holdes fortrolige af hensyn til virksomhedens egen sikkerhed og forsyningssikkerheden på lokalt, regionalt eller samfundsniveau.

Bestemmelsen har til formål at modvirke, at oplysninger anvendes til at forvolde skade på den enkelte virksomheds forsyningskritiske it-systemer eller det samlede elforsyningssystem.

Ved vurderinger forstås i denne bestemmelse beskrivelser af konkrete sårbarheder eller scenarier, der kan afstedkomme en krisesituation eller et it-angreb. Vurderinger henviser både til virksomhedens egne vurderinger af egne systemer samt vurderinger af det samlede el-systems sårbarheder.

Ved planer forstås i denne bestemmelse beskrivelser af procedure, handlinger eller foranstaltninger, der skal forhindre eller forebygge en krisesituation eller et it-angreb. Planer henviser både til it-beredskabsplaner og underliggende procedurer.

Ved data forstås i denne bestemmelse følsomme informationer bl.a. data om systemets drift, adgange eller brugerstyring. Disse data beskriver forsyningskritiske it-systemets opsætning og adgangsstyring.

Stk. 4 vedrører alene informationer af følsom karakter, der kan anvendes til at forvolde skade på den enkelte virksomheds forsyningskritiske it-systemer eller den samlede elforsyning.

Elforsyningsloven §§ 84, stk. 8 og 84 a, stk. 1, regulerer til en vis grad virksomhedernes behandling af fortrolige oplysninger. Disse bestemmelser er dog målrettet kommercielt følsomme oplysninger. Formålet med disse bestemmelser er at tilsikre, at virksomheder ikke må videregive kommercielt følsomme oplysninger til andre med det resultat, at et andet selskab får konkurrencemæssige fordele i forhold til øvrige selskaber. Det er ikke hensigten med stk. 5, at sikre kommercielt følsomme oplysninger, men hensigten at sikre, at virksomheder ikke videregiver oplysninger, der kan være med til at bringe elforsyningen i fare.

Bestemmelsen i stk. 4 regulerer ikke oplysninger som energi-, forsyning- og klimaministeren, herunder Energistyrelsen, modtager f.eks. i forbindelse med tilsyn. Oplysninger der ved tilsyn eller på anden vis kommer energi-, forsyning- og klimaministeren i hænde, vil være reguleret af forvaltningsloven § 27, stk. 2, der tilsikrer tavshedspligt inden for den offentlige forvaltning, og at oplysninger, der er af væsentlig betydning for statens sikkerhed eller rigets forsvar, ikke må videregives. Oplysninger, der kommer energi-, forsynings- og klimaministeren i hænde, vil være omfattet af reglerne om aktindsigt i henhold til lov om offentlighed i forvaltningen, samt lov om aktindsigt i miljøoplysninger i de tilfælde, hvor det skønnes, at oplysningerne vedrører miljøoplysninger efter definitionen i miljøoplysningsloven § 3.

Det foreslås i *stk. 5*, som er ny bestemmelse, at energi-, forsynings- og klimaministeren fastsætter regler for det it-beredskab, som virksomheder omfattet af stk. 1, skal opretholde.

Den foreslåede ordning indebærer, at energi-, forsynings- og klimaministeren får pligt til at fastsætte regler for en række områder af betydning for it-beredskabet.

Som en følge af den produktionsmæssige, informationsteknologiske udvikling anses det for hensigtsmæssigt, at ministeren får pligt til at udstede regler i bekendtgørelsesform for at kunne tilpasse kravene til it-beredskabet i elforsyningen løbende.

Ministerens forudsættes i forbindelse med udmøntning af forpligtelsen til at udstede regler at fastsætte krav til virksomhederne, som følger den teknologiske og kommercielle udvikling i sektoren, således at kravene kan anses for nødvendige, egnede og forholdsmæssige i forhold til behovet for beskyttelse af kritiske it-systemer.

Det forudsættes endvidere, at reglerne om it-beredskab, der vedrører fagudtryk og referencer indenfor såvel det it-tekniske område som det beredskabsfaglige område, indeholder nærmere definitioner og præcisering af faglige begreber og termer.

Energi-, forsynings- og klimaministeren forudsættes ligeledes at fastsætte regler, der graduerer kravene til virksomhederne på baggrund af deres kritikalitet, således at virksomheder, der anses for kritiske for den nationale elforsyning og det samlede elforsyningssystem stilles skærpede krav i forhold til virksomheder, der kun anses for kritiske for den lokale elforsyning. Reglerne for virksomhederne forudsættes gradueret på baggrund af følgende kriterier:

Virksomheder af kritisk betydning for den nationale elforsyning i de sammenhængende el-systemer eller væsentlige dele af disse i de to synkronområder DK-1 og DK-2 er:

- Virksomheder ansvarlige for driften af et eller flere produktionsanlæg, med en effekt, der overstiger den effekt det pågældende synkronområde kan miste momentant, uden at det medfører forsyningsvigt.
- Virksomheder, der udøver styring af et eller flere fleksible forbrugsanlæg med en tilsvarende forbrug.
- Virksomheder der udøver styring af distributions- eller transmissionsnet, der har betydning for driften af det sammenfattede system eller leverer el til 250.000 forbrugere eller mere.

Virksomheder af kritisk betydning for den regionale elforsyning er:

- Virksomheder som er ansvarlige for driften af et eller flere produktionsanlæg med en effekt, der ikke overstiger den effekt det pågældende synkronområde kan miste momentant, uden at det medfører forsyningsvigt, dog med mulig betydning for det sammenhængende systems drift. Virksomheder, der udøver styring af et eller flere fleksible forbrugsanlæg med et tilsvarende forbrug.
- Virksomheder der udøver styring af distributionsnet, der leverer el til mindre end 250.000 forbrugere.

Virksomheder af kritisk betydning for den regionale elforsyning er:

- Virksomheder ansvarlige for driften af et eller flere produktionsanlæg, med en samlet effekt uden betydning for det sammenhængende system. Virksomheder, der udøver styring af et eller flere fleksible forbrugsanlæg med et tilsvarende forbrug.
- Virksomheder der udøver styring af distributionsnet, der leverer el til ganske få forbrugere.

Den foreslåede bestemmelse i *stk. 5, nr. 1*, indebærer nærmere, at ministeren fastsætter regler om organisering af virksomhedens it-beredskab og evne til at modtage advarsler om trusler mod it-sikkerheden. Bemyndigelsen forudsættes udmøntet ved at udstede regler, der mere detaljeret beskriver krav til den organisatoriske sammenhæng mellem beredskabsarbejdet og it-beredskabet, herunder forpligtige virksomhederne til at etablere en entydig ansvarsfordeling mellem ledelsen og de faglige kompetencer i organisationen, således at virksomheden kan udarbejde et komplet risikobillede.

Den foreslåede bestemmelse i *stk. 5, nr. 2*, indebærer nærmere, at ministeren udsteder regler om planlægning og beredskabsarbejde, som virksomhederne skal udføre for at modvirke trusler mod it-sikkerheden, herunder virksomhedernes pligt til at videregive oplysninger til Energinet.dk og relevante myndigheder.

Bestemmelsen forudsættes således udnyttet ved, at energi-, forsynings- og klimaministeren fastsætter krav til virksomhedernes evne til at modtage samt videreformidle varsler om akutte eller generelle trusler mod it-sikkerheden. Disse krav skal pålægge virksomhederne ansvaret for beskyttelsen af egne forsyningskritiske it-systemer, men samtidig forpligte alle virksomheder til at formidle disse oplysninger til myndighederne og Energinet.dk, således at disse oplysninger kan bidrage til den samlede beskyttelse af el- og naturgassektorerne og samfundets forsyning. Det forudsættes endvidere, at der fastsættes krav om, at oplysninger skal videregives til Energinet.dk med det formål at give Energinet.dk mulighed for at udarbejde risiko- og sårbarhedsvurderinger samt beredskabsplaner for de samlede sektorer. Samtidig skal de videregivne oplysninger give Energinet.dk, tilsynsmyndigheden og Energistyrelsen et indblik i sikkerheden vedrørende kritiske it-systemer for sektoren. Der kan endvidere være andre myndigheder, der af hensyn til den nationale sikkerhed eller på baggrund af forpligtigelser overfor allierede eller det europæiske samarbejde, skal informeres om akutte trusler eller konkrete risici. Energi- forsynings- og klimaministeren fastsætter nærmere regler for viderebringelse af denne type information.

Den foreslåede bestemmelse i *stk. 5, nr. 3*, indebærer nærmere, at ministeren fastsætter regler om virksomhedernes risikostyring, herunder inddragelse af andre virksomheder i risikovurderinger.

Bestemmelsen forudsættes udnyttet ved, at energi-, forsynings- og klimaministeren fastsætter specifikke regler om indholdet i virksomhedernes relevante lokale risikostyring. Denne lokale risikostyring begrænses ikke til enkelte trusler eller andres erfaringer, men tager udgangspunkt i virksomhedens egne forhold. Det skal samtidig være muligt for virksomhederne, at begrænse deres ressourceforbrug på denne opgave, såfremt det findes forsvarligt. Dette kan gøres ved virksomheder, der deler it-systemer eller virksomheder, der af andre årsager deler risikobillede, kan indgå aftaler om at samordne deres it-beredskab. Dette skal dog godkendes af tilsynsmyndigheden.

Den lokale risikostyring ved virksomhederne er central for en effektiv beskyttelse af it-systemerne. Det er derfor hensigten, at bestemmelsen skal give energi-, forsynings- og klimaministeren hjemmel til at fastsætte krav til denne risikostyring og beredskabsplanlægning, således at der kan opnås en hyppighed og detaljeringsgrad af disse risikovurderinger, der modsvarer det generelle trusselsbillede. Det er endvidere hensigten, at der udstedes regler om, at virksomhederne kan pålægges at udarbejde risikovurderinger af specifikke trusler inden for 3 måneder. Virksomhederne skal løbende vurdere, om der er behov for yderligere risikovurderinger. Virksomhederne forventes pålagt at udarbejde risikovurderinger med en hyppighed og detaljeringsgrad, der følger deres kritikalitet for det samlede el- eller naturgassystem.

Det forventes ikke, at virksomhederne vil blive pålagt at foretage risikovurderinger af samtlige trusler oftere end hver sjette måned. Det forventes, at hyppigheden af risikovurderinger vil følge området og truslernes teknologiske udvikling.

Virksomhedernes trussels- og risikokendskab samt virksomhedernes evne til at reagere på disse er en forudsætning for en fyldestgørende risikostyring af egne it-systemer.

Virksomhedernes risikostyring skal inddrage alle væsentlige risici, herunder også risici, der er afledt af samarbejde med tredjeparter, der har adgang til virksomhedens it-systemer.

Den foreslåede bestemmelse i *stk. 5, nr. 3*, indebærer, at ministeren skal udstede regler om tilmelding til en tjeneste, der yder varsler og informationer om it-sikkerhedstrusler.

Denne bestemmelse forudsættes udnyttet ved, at energi-, forsynings- og klimaministeren fastsætter krav til indholdet af de aftaler, de enkelte virksomheder indgår med en varslingstjeneste. Disse krav kan pålægge tjenester at videreformidle informationer til Energinet.dk eller andre virksomheder i el- og naturgassektorerne. Dette krav har til hensigt at forhindre, at en virksomhed eller Energinet.dk ikke kan videreformidle informationer af betydning for sikkerheden ved andre virksomheder i el- eller naturgassektoren af hensyn til ophavsret eller en aftalebegrænsning. Kravene kan endvidere beskrive, under hvilke vilkår kontrakter mellem virksomheder og varslingstjenester kan godkendes, således at energi-, forsynings- og klimaministeren kan fastsætte procedure for godkendelse, der sikrer en ensartet og fagligt forsvarlig kontraktindgåelse under hensyn til markedets udvikling.

Det er hensigten med bestemmelsen at sikre et minimumsniveau for de kommercielle varslingstjenester ved at pålægge energi-, forsynings- og klimaministeren at fastsætte nærmere krav, der pålægger, at alle virksomheder tilmeldes en kommerciel sikkerhedstjeneste, der leverer informationer om relevante trusler og risici mod it-sikkerheden. En sådan proaktiv tjeneste vil bidrage til virksomhedernes interne it-sikkerhedsprocesser. Det er endvidere hensigten at give energi-, forsynings- og klimaministeren hjemmel til at fastsætte graduerede krav til selvsamme tjenestes reaktive ydelser, således at virksomheder, der ejer it-systemer af betydning for el- og naturgasforsyningen regionalt eller nationalt, kan pålægges at skulle være tilmeldt en kommerciel tjeneste, der kan reagere på akutte trusler mod virksomhedens it-systemer og assistere virksomheden i forbindelse med en håndtering af en trussel eller genopretning af it-systemer og opklaring af sårbarheder efter et nedbrud eller it-angreb.

En effektiv anvendelse af en sådan reaktiv tjeneste kræver, at virksomhederne stiller de fornødne ressourcer til rådighed til såvel direkte omkostninger til tjenesten som indirekte omkostninger forbundet med en hyppig dialog om sårbarheder og systemdrift mellem virksomheden og tjenesten. Det er hensigten, at disse omkostninger afholdes af virksomhederne, dog kan netvirksomheder ansøge om at forhøje indtægtsrammen på baggrund af konkrete omkostninger afledt af denne lov.

Den foreslåede bestemmelse i *stk. 5, nr. 5*, indebærer, at ministeren udsteder regler om Energinet.dk's varetagelse af overordnede, koordinerende planlægningsmæssige og operative opgaver vedrørende det beredskab, som er nævnt i *stk. 1*.

Bestemmelsen forudsættes udnyttet ved, at ministeren udsteder regler om, at Energinet.dk kan tilgå relevante informationer og skabe det fornødne overblik i akutte beredskabssituationer. I denne sammenhæng kan der udstedes regler om, hvilke oplysninger og materiale i øvrigt virksomhederne skal stille til rådighed for Energinet.dk, og herunder bemyndige Energinet.dk til at forlange dette materiale udfyldt i et specifikt format.

Det forventes, at ministeren udsteder regler, hvorefter Energinet.dk pålægges som en del af det overordnede koordinerende arbejde at bidrage til udarbejdelsen af sektorspecifikke trusselsvurderinger i samarbejde med Center for Cybersikkerhed. Denne opgave kræver, at Energinet.dk stiller kompetente ressourcer til rådighed for trusselsvurderingsenheden ved Center for Cybersikkerhed. Energi-, forsynings- og klimaministeren kan fastsætte nærmere regler for dette samarbejde samt vejlede Energinet.dk i varetagelse af denne opgave.

Virksomhedernes indblik i egne it-systemer og erkendelse af anormaliteter kan være af afgørende betydning for andre virksomheders, Energinet.dk's og det samlede el- og naturgassystems evne til at begrænse eller forhindre skader ved et it-angreb. Det er derfor vigtigt, at virksomhederne over og evaluerer hændelser. Dertil kommer, at virksomhederne skal formidle såvel øvelseserfaringer og erfaringer efter hændelser, der har aktiveret it-beredskabsplanen i væsentligt omfang til Energinet.dk samt andre virksomheder. Energi-, forsynings- og klimaministeren kan fastsætte nærmere regler herom.

Den foreslåede bestemmelse i *stk. 5, nr. 6* indebærer, at ministeren udsteder regler om krav til indholdet og planlægningen af en it-revision ved en uafhængig revisor, jf. den foreslåede § 85 d, *stk. 3*. Bestemmelsen forudsættes udnyttet ved, at energi-, forsynings- og klimaministeren fastsætter regler om gennemførelsen og afrapporteringen af en it-revision jf. *stk. 3*, herunder at it-revisionen kan indeholde en række anbefalinger fremsat af revisoren, der opstiller tiltag som den pågældende virksomhed efter revisorens faglige vurdering skal bringe i orden for at overholde *stk. 1*.

På baggrund af krav til indholdet af it-revisorens rapport kan tilsynsmyndigheden sikre en faglig kvalitet i it-revisionen, hvorved tilsynsmyndighedens afgørelser kan underbygges med konkret faglig indsigt.

Bestemmelsen pålægger endvidere energi-, forsynings- og klimaministeren at fastsætte regler om, hvorledes en it-revision efter *stk. 3*, planlægges. Det er hensigten, at der derved kan fastsættes minimumskrav til en it-revision eller fastsættes krav om godkendelse af specifikke it-revisorer.

Den teknologiske udvikling på dette område gør, at der er behov for en vis fleksibilitet for, at energi-, forsynings- og klimaministeren kan fastsætte regler for indholdet af it-revisionen og løbende kunne ændre kriterier for udvælgelse og rapportering.

Stk. 6, som er en ny bestemmelse, forudsættes udnyttet ved, at energi-, forsynings- og klimaministeren pålægger enten Energinet.dk, Energistyrelsen eller anden egnet myndighed at føre tilsyn med virksomhedernes overholdelse af reglerne fastsat i stk. 1 og 5. Energi-, forsynings- og klimaministeren kan fastsætte tilsynsforholdene efter en vurdering af, hvilken institution der findes mest egnet til at føre tilsyn efter stk. 6. Energistyrelsen fører tilsyn med den udpegede tilsynsmyndighed, men mindre Energistyrelsen selv varetager tilsynet med virksomhederne, da pålægges Energi-, Forsynings- og Klimaministeriets departement at føre tilsyn med Energistyrelsen.

Vurdering af hvilken institution, der skal føre tilsyn med virksomhederne skal omfatte såvel økonomiske som organisatoriske forhold af betydning, herunder skal følgende forhold som minimum vurderes:

1. Energistyrelsens tilsyn med Energinet.dk, herunder Energistyrelsens mulighed for at føre tilsyn med tilsynsførelsen overfor virksomhederne.
2. Virksomhedernes samarbejde med Energinet.dk i såvel beredskabssituationer som i forbindelse med planlægning af beredskabsarbejdet.
3. Energinet.dk's it-beredskabsarbejde internt.
4. Sammenhæng og synergi med andre opgaver indenfor beredskabet.

Disse forhold er afhængige af mange faktorer, herunder de mulige truslers karakter, de økonomiske rammer for Energinet.dk, Energinet.dk's handler med balancevirksomheder, udviklingen af markedet for it-serviceydelser og sektorens øvrige regulering. Ved at kunne ændre på fordelingen af tilsynsopgaver ved Energinet.dk og Energistyrelsen skal energi-, forsynings- og klimaministeren sikre, at tilsynsopgaven pålægges den institution, der efter ovennævnte forhold har de bedste vilkår for at føre tilsynet med virksomhedernes efterlevelse af disse regler.

Tilsynet med virksomhederne kan tilpasses til virksomhedernes kritikalitet for den samlede elforsyning. Tilsynsmyndigheden skal gennemføre tilsynsbesøg årligt ved virksomheder, der varetager kritiske systemer, mens tilsynet ved de resterende virksomheder kan begrænses til treårige tilsynsbesøg suppleret af løbende underretninger og skriftlig kommunikation om ændringer af beredskabsplaner og risikoundersøgelser.

Tilsynsmyndigheden skal dokumentere de gennemførte tilsyn, og virksomhederne skal have mulighed for at kommentere tilsynsmyndighedens tilsynsdokumentation.

Tilsynet med virksomhedernes beredskabsarbejde forudsætter fremskaffelse af oplysninger fra virksomhederne, bl.a. risiko- og sårbarhedsvurderinger samt beredskabsplaner, procedurer m.m., som er udarbejdet på grundlag af disse risiko- og sårbarhedsvurderinger. Vurdering af dette materiale forudsætter faglig viden om driftsforholdene i de forskellige former for virksomhed inden

for elsektoren. Tilsynsmyndigheden kan indhente oplysninger om aktuelle og historiske driftsforhold ved Energinet.dk's kontrolcenter, alene med det formål at vurdere tilstrækkeligheden af virksomhedernes beredskabsarbejde i forhold til deres kritikalitet for det samlede el-system.

Tilsynsarbejdet skal adskilles fra Energinet.dk's overordnede koordinerende opgaver i beredskabssituationer. Disse overordnede, koordinerende opgaver forudsætter ligeledes et kendskab til de enkelte virksomheders it-beredskab, dets omfang og kvalitet samt det indbyrdes samspil mellem de forskellige virksomheders beredskab. Såfremt Energinet.dk varetager opgaven som tilsynsmyndighed, og derved varetager både de overordnede koordinerende beredskabsopgaver efter § 85b stk. 2 og tilsyn efter denne bestemmelse, skal Energinet.dk tilsikre, at virksomhederne oplyses om, hvilke informationer der anvendes i tilsynsøjemed. Energistyrelsen pålægges at føre tilsyn med Energinet.dk's arbejde med at sikre beskyttelse af egne forsyningskritiske it-systemer, varetage de overordnede koordinerende opgaver i beredskabssituationer. Dette tilsyn kan tilrettelægges nærmere efter anvendelse af bestemmelser i anden lov, herunder kan Energistyrelsen pålægge Energinet.dk konkrete tiltag. Energistyrelsen pålægges endvidere at føre tilsyn med Energinet.dk's tilsyn med virksomhedernes it-beredskabsarbejde i det tilfælde, at Energinet.dk varetager opgaverne som tilsynsmyndighed over for virksomhederne.

Til nr. 3

Den gældende § 51, stk. 2, indebærer, at der kan opkræves gebyr for Energistyrelsens tilsyn med bevillingshavere samt Energinet.dk og denne virksomheds helejede datterselskaber, herunder bl.a. for klagesagsbehandling.

Det foreslås, at § 51, stk. 2, ændres, således at der skabes hjemmel til, at myndigheders tilsyn med it-beredskabsopgaver efter den foreslåede § 85 d, stk. 2, kan gebyrfinansieres.

Den foreslåede ordning indebærer, at bestemmelsen ændres, så det klart fremgår af bestemmelsen, at der kan kræves gebyr for tilsyn med beredskabsopgaver efter § 85 d, stk. 6. Herudover ændres bestemmelsen, så virksomheder, der yder balanceringsydelser, og som bliver omfattet af krav efter den foreslåede ændring af § 85 d, stk. 1, om opretholdelse af et it-beredskab, kan opkræves gebyr i forbindelse med myndigheders tilsyn.

Formålet med ændringen er at sikre finansieringen af den nye tilsynsopgave, som foreslås i § 85 d. Ændringen betyder, at de kollektive elforsyningsvirksomheder skal betale for de timer, som Energistyrelsen anvender til at føre tilsyn med virksomhederne til en tilsynssats, som vil blive fastsat ved bekendtgørelse. Den foreslåede ændring har ikke til hensigt at begrænse anvendelsesområdet for den gældende § 51, stk. 2.

Til § 2

Til nr. 2

Til § 1

Nr. 1. Det fremgår af lovforslagets § 2, at § 85 b stk. 4 i lov om naturgasforsyning slettes. Herved forudsættes, at bestemmelser i § 30 i lov om naturgasforsyning vedrørende tilsyn anvendes. Denne lovændring har til formål at fastsætte ensartede rammer for tilsynet med beredskab og it-beredskabet. Disse rammer vurderes bedst defineret i bestemmelserne i § 30 i lov om elforsyning. Denne lovændring pålægger energi-, forsynings- og klimaministeren at fastsætte regler for tilsynet i medfør af § 15 a. Det er hensigten, at energi-, forsynings- og klimaministeren kan fastsætte regler, der pålægger enten Energinet.dk, Energistyrelsen eller anden egnet myndighed at føre tilsyn med virksomhedernes overholdelse af reglerne fastsat i medfør af § 15. Energi-, forsynings- og klimaministeren kan tillægge en relevant myndighed tilsynsopgave efter en vurdering af, hvilken institution der findes mest egnet til at løse tilsynsførelsen. Energistyrelsen fører tilsyn med den udpegede tilsynsmyndighed, men mindre Energistyrelsen selv varetager tilsynet med virksomhederne, da pålægges Energi-, Forsynings- og Klimaministeriets departement at føre tilsyn med Energistyrelsen.

Vurdering af hvilken institution, der skal føre tilsyn med virksomhederne skal omfatte såvel økonomiske som organisatoriske forhold af betydning, herunder skal følgende forhold som minimum vurderes:

1. Energistylsens tilsyn med Energinet.dk, herunder Energistylsens mulighed for at føre tilsyn med tilsynsførelsen overfor virksomhederne.
2. Virksomhedernes samarbejde med Energinet.dk i såvel beredskabssituationer som i forbindelse med planlægning af beredskabsarbejdet.
3. Energinet.dk's it-beredskabsarbejde internt.
4. Sammenhæng og synergi med andre opgaver indenfor beredskabet.

Disse forhold er afhængige af mange faktorer, herunder de mulige truslers karakter, de økonomiske rammer for Energinet.dk, Energinet.dk's handler med balancevirksomheder, udviklingen af markedet for it-serviceydelser og sektorernes øvrige regulering. Ved at kunne ændre på fordelingen af tilsynsopgaver ved Energinet.dk og Energistyrelsen skal energi-, forsynings- og klimaministeren sikre, at tilsynsopgaven pålægges den institution, der efter ovennævnte forhold har de bedste vilkår for at føre tilsynet med virksomhedernes efterlevelse af disse regler.

Tilsynet med virksomhederne kan tilpasses til virksomhedernes kritikalitet for den samlede elforsyning. Tilsynsmyndigheden skal gennemføre tilsynsbesøg årligt ved virksomheder, der varetager kritiske systemer, mens tilsynet ved de resterende virksomheder kan begrænses til treårige tilsynsbesøg suppleret af løbende underretninger og skriftlig kommunikation om ændringer af beredskabsplaner og risikoundersøgelser.

Tilsynsmyndigheden skal dokumentere de gennemførte tilsyn, og virksomhederne skal have mulighed for at kommentere tilsynsmyndighedens tilsynsdokumentation.

Tilsynet med virksomhedernes beredskabsarbejde forudsætter, at virksomhederne meddeler tilsynsmyndigheden relevante oplysninger bl.a. risiko- og sårbarhedsvurderinger samt

beredskabsplaner, procedurer m.m., som er udarbejdet på grundlag af disse risiko- og sårbarhedsvurderinger. Vurdering af dette materiale forudsætter faglig viden om driftsforholdene i de forskellige former for virksomhed inden for elsektoren. Tilsynsmyndigheden kan indhente oplysninger om aktuelle og historiske driftsforhold ved Energinet.dk's kontrolcenter, alene med det formål at vurdere tilstrækkeligheden af virksomhedernes beredskabsarbejde i forhold til deres kritikalitet for det samlede el-system.

Tilsynsarbejdet skal adskilles fra Energinet.dk's overordnede koordinerende opgaver i beredskabssituationer. Disse overordnede, koordinerende opgaver forudsætter ligeledes et kendskab til de enkelte virksomheders it-beredskab, dets omfang og kvalitet samt det indbyrdes samspil mellem de forskellige virksomheders beredskab. Såfremt Energinet.dk varetager opgaven som tilsynsmyndighed, og derved varetager både de overordnede koordinerende beredskabsopgaver efter § 15 a stk. 2 og tilsynet med virksomhedernes beredskabsarbejde, skal Energinet.dk tilsikre, at virksomhederne oplyses om, hvilke informationer der anvendes i tilsynsøjemed. Energistyrelsen pålægges at føre tilsyn med Energinet.dk's arbejde med at sikre beskyttelse af egne forsyningskritiske it-systemer og varetagelse af de overordnede koordinerende opgaver i beredskabssituationer. Energistyrelsen pålægges endvidere at føre tilsyn med Energinet.dk's tilsyn med virksomhedernes it-beredskabsarbejde, såfremt Energinet.dk varetager tilsynet over for virksomhederne.

Til nr. 2

Bevillingspligtige virksomheder, efter § 10 og Energinet.dk og dennes helejede datterselskaber, skal opretholde et it-beredskab, herunder planlægge og træffe nødvendige foranstaltninger for at sikre beskyttelsen af kritiske it-systemer af betydning for naturgasforsyning.

Den foreslåede ordning indebærer en pligt for de omfattede virksomheder til at foretage en rettidig it-beredskabsplanlægning, således at nedbrud, fejl eller angreb i virksomhedens it-systemer ikke afstedkommer forsyningsnedbrud.

Bestemmelsen omfatter Energinet.dk og dennes helejede datterselskaber, hvis definition er nærmere beskrevet i lov om Energinet.dk. Endvidere omfatter bestemmelsen bevillingspligtige virksomheder efter § 10 i lov om naturgasforsyning. Disse virksomheder er ligeledes omfattet af det almene beredskabsarbejde efter § 15 a i lov om naturgasforsyning.

For at begrænse virksomhedernes ressourceforbrug til efterlevelse af regler om it-beredskab, samt begrænse ressourceforbruget i forbindelse med tilsyn ved såvel virksomhederne som myndighederne forudsættes den fremtidig regulering i medfør af den foreslåede regel i § 85 d, stk. 6 at indeholde en opdeling af virksomhederne i tre nærmere definerede kategorier, og at der fastsættes graduerede krav i forhold til denne inddeling. Se herom nedenfor.

Virksomheder kan drive it-systemer, der ikke anses for at være et kritisk it-system for den enkelte virksomhed, men som kan have indflydelse på driften af kritiske it-systemer ved andre

virksomheder. Denne type it-systemer skal håndteres som kritiske it-systemer. Der kan endvidere forekomme it-systemer, der styrer anlæg ved flere virksomheder, og disse it-systemer kan have varieret kritikalitet for de enkelte virksomheder. Denne type it-systemer skal beskyttes ud fra en vurdering af deres samlede betydning for det samlede naturgasforsyning.

Der er dog tilfælde, hvor it-systemer varetager styringen af centrale funktioner for forsyningen, hvorfor nedbrud, angreb eller fejl i disse it-systemer ikke vil kunne undgå at påvirke naturgasforsyningen. Disse it-systemer betragtes som kritiske it-systemer, da de er kritiske for naturgasforsyningen. Såfremt det ikke er muligt at fjerne risikoen for forsyningsnedbrud som resultat af nedbrud, angreb eller fejl i virksomhedens it-systemer, skal virksomheden beskytte disse kritiske it-systemer på en sådan måde, at nedbrudsperioden begrænses. Beskyttelsen af kritiske it-systemer er ikke begrænset til en specifik trusselstype eller et konkret risikoscenarie. Virksomhederne skal kunne udarbejde et trusselsbillede, der indeholder både trusler mod virksomhedernes egne kritiske it-systemer og de it-systemer, virksomheden er afhængig af. De kritiske it-systemer skal beskyttes mod enhver trussel, der kan afstedkomme et nedbrud af it-systemet, hvorved at de styrings- og kontrolopgaver it-systemet varetager forhindres eller forstyrres.

Virksomhederne skal træffe foranstaltninger, der anses for nødvendige for at begrænse risikoen for forsyningsnedbrud som resultat af forstyrrelser i kritiske it-systemer. Nødvendige foranstaltninger er i denne sammenhæng, alle tiltag der kan begrænse konsekvenserne ved eller risikoen for en forstyrrelse. Disse foranstaltninger bør dog ikke potentielt kunne forøge risikoen eller omfanget af skader på mandskab og materiel i forbindelse med den operative håndtering af forstyrrelser i kritiske it-systemer.

Vurderingen af, hvilke foranstaltninger der skønnes nødvendige, beror på den enkelte virksomheds forhold.

Ved vurdering af om en foranstaltning kan betragtes som nødvendig, forudsættes virksomhederne at tillægge følgende forhold værdi efter prioriteret rækkefølge:

1. Foranstaltningen medfører ikke øget risiko for personskade.
2. Foranstaltningen medfører ikke øget risiko for materiel skade.
3. Foranstaltningen begrænser konsekvenserne og tidsrummet af forsyningsnedbrud.
4. Foranstaltningen begrænser ikke virksomhedens håndtering af andre beredskabssituationer udløst af andre faktorer så som vejret, uheld eller fysiske angreb.
5. Foranstaltningen begrænser ikke virksomhedens øvrige drift.
6. Foranstaltningen er let at udføre, hvorfor operatører vil være mere tilbøjelige til at anvende den i praksis.
7. Foranstaltningen medfører virksomheden begrænsede omkostninger ved planlægning.
8. Foranstaltningen medfører virksomheden begrænsede omkostninger ved iværksættelse.

Det forudsættes, at virksomhederne i forbindelse med denne vurdering inddrager relevante medarbejdere med viden om konkrete forhold samt fagpersoner med erfaring og viden inden for det specifikke område. Det forudsættes, at virksomhederne tilsikrer, at der løbende foregår en dialog

internt mellem relevante medarbejdere, således at evt. ændrede forhold i virksomhedens systemer kan inddrages i vurderingen af, hvilke tiltag der er nødvendige for at sikre naturgasforsyningen. Det forudsættes, at der efter den foreslåede bestemmelse i § 15 b, stk. 5, udstedes regler der stiller krav om, at virksomhederne skal kunne godtgøre, at disse forhold har været inddraget i forbindelse med vurderingen.

Som eksempel på en nødvendig foranstaltning, som antages at være relevant i næsten alle virksomheder, kan nævnes en procedure for at såvel it-systemer som personer kan få adgang til virksomhedens kritiske it-systemer. Det er dog ikke sikkert, at en virksomhed, som ikke har flerbrugeradgang til egne kritiske it-systemer, vil vurdere, at det er nødvendigt at have et automatiseret system, der varetager logging af brugerdata og styringsdata.

Det foreslås i *stk. 2*, som er en ny bestemmelse, at energi-, forsynings- og klimaministeren kan påbyde en virksomhed omfattet af *stk. 1*, at foretage en it-revision af forsyningskritiske it-systemer, såfremt den pågældende virksomhed ikke opfylder et påbud udstedt af energi-, forsynings- og klimaministeren efter § 47 b.

Såfremt det i forbindelse med tilsyn konstateres, at den pågældende virksomhed ikke opfylder kravet i den foreslåede § 15 b, stk. 1, om at opretholde et it-beredskab, og ikke har truffet de nødvendige foranstaltninger vil ministeren kunne udnytte den eksisterende hjemmel til at udstede et påbud efter § 47 b, stk. 1, hvorefter energi-, forsynings- og klimaministeren kan påbyde, at forhold, der strider mod loven, mod regler eller afgørelser i medfør af loven, bringes i orden straks eller inden en nærmere angiven frist.

Opfylder den pågældende virksomhed ikke det meddelte påbud, jf. naturgasforsyningsloven § 47 b, stk. 1, kan ministeren med den foreslåede ændring i *stk. 3* kunne påbyde den pågældende virksomhed, at den får foretaget en it-revision af forsyningskritiske it-systemer.

Bestemmelsen har til formål at sikre kortlægningen af den pågældende virksomheds it-systemer, herunder sikkerhedsforhold, med henblik på at tilvejebringe et tilstrækkeligt sikkert og relevant it-beredskab. Energi-, forsynings- og klimaministeren fastsætter i medfør af den foreslåede ændring i § 15 b, stk. 6, regler om krav til indholdet af it-revisionen, herunder krav om at it-revisionen skal indeholde anbefalinger.

Den foreslåede ændring må forventes at få den konsekvens, at beslutninger om virksomhedens it-beredskab sker på det bedst mulige faglige grundlag.

Omkostninger forbundet med it-revisionen afholdes af den pågældende virksomhed. Ved uafhængig revisor forstås en revisor, som ikke er eller har været virksomhedens sædvanlige revisor og hverken har eller i perioden, som it-revisionen vedrører, har haft andre opgaver for virksomheden.

Det foreslås i *stk. 3*, som er en ny bestemmelse, at energi-, forsynings- og klimaministeren kan påbyde virksomheder at gennemføre tiltag på baggrund af it-revisionen efter *stk. 3*, der skønnes

nødvendige for at overholde stk. 1 og derved tilsikre opretholdelse af en sikker naturgasforsyning. Overholdelsen af stk. 1 er så væsentlig for opretholdelsen af en sikker naturgasforsyning, at virksomhederne til enhver tid skal overholde disse regler. Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger om sanktion og påbud i afsnit 3.3 og ovenfor om vurderingen af nødvendige foranstaltninger.

Det foreslås i *stk. 4*, at oplysninger, herunder vurderinger, planer og data, vedrørende sikkerhedsforhold for forsyningskritiske it-systemer i virksomheder omfattet af stk. 1 er fortrolige, hvis oplysningerne er væsentlige af hensyn beskyttelse af driften af virksomheden eller det sammenhængende naturgassystem.

Den foreslåede bestemmelse indebærer, at oplysninger, herunder vurderinger, planer eller data skal holdes fortrolige af hensyn til virksomhedens egen sikkerhed og forsyningssikkerheden på lokalt, regionalt eller samfundsniveau.

Bestemmelsen har til formål at modvirke, at oplysninger anvendes til at forvolde skade på den enkelte virksomheds forsyningskritiske it-systemer eller det samlede naturgasforsyning.

Ved vurderinger forstås i denne bestemmelse beskrivelser af konkrete sårbarheder eller scenarier, der kan afstedkomme en krisesituation eller et it-angreb. Vurderinger henviser både til virksomhedens egne vurderinger af egne systemer samt vurderinger af det samlede naturgassystems sårbarheder.

Ved planer forstås i denne bestemmelse beskrivelser af procedurer, handlinger eller foranstaltninger, der skal forhindre eller forebygge en krisesituation eller et it-angreb. Planer henviser både til it-beredskabsplaner og underliggende procedurer.

Ved data forstås i denne bestemmelse følsomme informationer bl.a. data om systemets drift, adgange eller brugerstyring. Disse data beskriver forsyningskritiske it-systemets opsætning og adgangsstyring.

Stk. 5. vedrører alene informationer af følsom karakter, der kan anvendes til at forvolde skade på den enkelte virksomheds forsyningskritiske it-systemer eller den samlede naturgasforsyning.

Naturgasforsyningsloven § 46, regulerer til en vis grad virksomhedernes behandling af fortrolige oplysninger. Disse bestemmelser er dog målrettet kommercielt følsomme oplysninger. Formålet med disse bestemmelser er at tilsikre, at virksomheder ikke må videregive kommercielt følsomme oplysninger til andre med det resultat, at et andet selskab får konkurrencemæssige fordele i forhold til øvrige selskaber. Det er ikke hensigten med stk. 5, at sikre kommercielt følsomme oplysninger, men hensigten at sikre, at virksomheder ikke videregiver oplysninger, der kan være med til at bringe naturgasforsyningen i fare.

Bestemmelsen i stk. 4 regulerer ikke oplysninger som energi-, forsyning- og klimaministeren, herunder Energistyrelsen, modtager f.eks. i forbindelse med tilsyn. Oplysninger der ved tilsyn eller på anden vis kommer energi-, forsynings- og klimaministeren i hænde, vil være reguleret af

forvaltningsloven § 27, stk. 2, der tilsikrer tavshedspligt inden for den offentlige forvaltning, og at oplysninger, der er af væsentlig betydning for statens sikkerhed eller rigets forsvar, ikke må videregives. Oplysninger, der kommer energi-, forsynings- og klimaministeren i hænde, vil være omfattet af reglerne om aktindsigt i henhold til lov om offentlighed i forvaltningen, samt lov om aktindsigt i miljøoplysninger i de tilfælde, hvor det skønnes, at oplysningerne vedrører miljøoplysninger efter definitionen i miljøoplysningsloven § 3.

Det foreslås i *stk. 5*, som er ny, at energi-, forsynings- og klimaministeren fastsætter regler for det it-beredskab, som virksomheder omfattet af stk. 1, skal opretholde.

Den foreslåede ordning indebærer, at energi-, forsynings- og klimaministeren får pligt til at fastsætte regler for en række områder af betydning for it-beredskabet.

Som en følge af den produktionsmæssige, informationsteknologiske udvikling anses det for hensigtsmæssigt, at ministeren får pligt til at udstede regler i bekendtgørelsesform for at kunne tilpasse kravene til it-beredskabet i naturgasforsyningen løbende.

Ministeren forudsættes i forbindelse med udmøntning af forpligtelsen til at udstede regler at fastsætte krav til virksomhederne, som følger den teknologiske og kommercielle udvikling i sektoren, således at kravene kan anses for nødvendige, egnede og forholdsmæssige i forhold til behovet for beskyttelse af kritiske it-systemer.

Det forudsættes endvidere, at reglerne om it-beredskab, der vedrører fagudtryk og referencer indenfor såvel det it-tekniske område som det beredskabsfaglige område, indeholder nærmere definitioner og præcisering af faglige begreber og termer.

Energi-, forsynings- og klimaministeren forudsættes ligeledes at fastsætte regler, der graduerer kravene til virksomhederne på baggrund af deres kritikalitet, således at virksomheder, der anses for kritiske for den nationale naturgasforsyning stilles skærpede krav i forhold til virksomheder, der kun anses for kritiske for den lokale naturgasforsyning. Reglerne for virksomhederne forudsættes gradueret på baggrund af følgende kriterier:

Virksomheder af kritisk betydning for den nationale naturgasforsyning er:

- Virksomheder der leverer en mængde naturgas, der ved et forsyningsafbrud vil være kritisk for det sammenhængende naturgassystem.
- Virksomheder der driver naturgastransmissionsnettet.
- Virksomheder der udøver styring af distributionsnet, der har betydning for leveringen af naturgas til 250.000 forbrugere eller mere.

Virksomheder af kritisk betydning for den regionale naturgasforsyning er:

- Virksomheder der leverer en mængde naturgas, der ved et forsyningsafbrud ikke vil være kritisk for det sammenhængende naturgassystem.
- Virksomheder der udøver styring af distributionsnet, der leverer naturgas til et større område med mindre end 250.000 forbrugere.

Virksomheder af kritisk betydning for den regionale naturgasforsyning er:

- Virksomheder der leverer en naturgas uden betydning for det samlede system.
- Virksomheder der udøver styring af distributionsnet, der leverer naturgas til ganske få forbrugere.

Den foreslåede bestemmelse i *stk. 5, nr. 1*, indebærer nærmere, at ministeren fastsætter regler om organisering af virksomhedens it-beredskab og evne til at modtage advarsler om trusler mod it-sikkerheden. Bemyndigelsen forudsættes udmøntet ved at udstede regler, der mere detaljeret beskriver krav til den organisatoriske sammenhæng mellem beredskabsarbejdet og it-beredskabet, herunder forpligtiger virksomhederne til at etablere en entydig ansvarsfordeling mellem ledelsen og de faglige kompetencer i organisationen, således at virksomheden kan udarbejde et komplet risikobillede.

Den foreslåede bestemmelse i *stk. 5, nr. 2*, indebærer nærmere, at ministeren udsteder regler om planlægning og beredskabsarbejde, som virksomhederne skal udføre for at modvirke trusler mod it-sikkerheden, herunder virksomhedernes pligt til at videregive oplysninger til Energinet.dk og relevante myndigheder.

Bestemmelsen forudsættes således udnyttet ved, at energi-, forsynings- og klimaministeren fastsætter krav til virksomhedernes evne til at modtage samt videreformidle varsler om akutte eller generelle trusler mod it-sikkerheden. Disse krav skal pålægge virksomhederne ansvaret for beskyttelsen af egne forsyningskritiske it-systemer, men samtidig forpligte alle virksomheder til at formidle disse oplysninger til myndighederne og Energinet.dk, således at disse oplysninger kan bidrage til den samlede beskyttelse af el- og naturgassektorerne og samfundets forsyning. Det forudsættes endvidere, at der fastsættes krav om, at oplysninger skal videregives til Energinet.dk med det formål at give Energinet.dk mulighed for at udarbejde risiko- og sårbarhedsvurderinger samt beredskabsplaner for de samlede sektorer. Samtidig skal de videregivne oplysninger give Energinet.dk, tilsynsmyndigheden og Energistyrelsen et indblik i sikkerheden vedrørende kritiske it-systemer for sektoren. Der kan endvidere være andre myndigheder, der af hensyn til den nationale sikkerhed eller på baggrund af forpligtigelser overfor allierede eller det europæiske samarbejde, skal informeres om akutte trusler eller konkrete risici. Energi- forsynings- og klimaministeren fastsætter nærmere regler for viderebringes af denne type information.

Den foreslåede bestemmelse i *stk. 5, nr. 3*, indebærer nærmere, at ministeren fastsætter regler om virksomhedernes risikostyring, herunder inddragelse af andre virksomheder i risikovurderinger.

Bestemmelsen forudsættes udnyttet ved, at energi-, forsynings- og klimaministeren fastsætter specifikke regler om indholdet i virksomhedernes relevante lokale risikostyring. Denne lokale risikostyring begrænses ikke til enkelte trusler eller andres erfaringer, men tager udgangspunkt i virksomhedens egne forhold. Det skal samtidig være muligt for virksomhederne at begrænse deres ressourceforbrug på denne opgave, såfremt det findes forsvarligt. Dette kan gøres ved, at

virksomheder, der deler it-systemer eller virksomheder, der af andre årsager deler risikobillede, kan indgå aftaler om at samordne deres it-beredskab. Dette skal dog godkendes af tilsynsmyndigheden.

Den lokale risikostyring ved virksomhederne er central for en effektiv beskyttelse af it-systemerne. Det er derfor hensigten, at bestemmelsen skal give energi-, forsynings- og klimaministeren hjemmel til at fastsætte krav til denne risikostyring og beredskabsplanlægning, således at der kan opnås en hyppighed og detaljeringsgrad af disse risikovurderinger, der modsvarer det generelle trusselsbillede. Det er endvidere hensigten, at der udstedes regler om, at virksomhederne kan pålægges at udarbejde risikovurderinger af specifikke trusler inden for 3 måneder. Virksomhederne skal løbende vurdere, om der er behov for yderligere risikovurderinger. Virksomhederne forventes pålagt at udarbejde risikovurderinger med en hyppighed og detaljeringsgrad, der følger deres kritikalitet for det samlede el- eller naturgassystem.

Det forventes ikke, at virksomhederne vil blive pålagt at foretage risikovurderinger af samtlige trusler oftere end hver sjette måned. Det forventes, at hyppigheden af risikovurderinger vil følge området og truslernes teknologiske udvikling.

Virksomhedernes trussels- og risikokendskab samt virksomhedernes evne til at reagere på disse er en forudsætning for en fyldestgørende risikostyring af egne it-systemer.

Virksomhedernes risikostyring skal inddrage alle væsentlige risici, herunder også risici, der er afledt af samarbejde med tredjeparter, der har adgang til virksomhedens it-systemer.

Den foreslåede bestemmelse i *stk. 5, nr. 4*, indebærer, at ministeren skal udstede regler om tilmelding til en tjeneste, der yder varsler og informationer om it-sikkerhedstrusler.

Denne bestemmelse forudsættes udnyttet ved, at energi-, forsynings- og klimaministeren fastsætter krav til indholdet af de aftaler, de enkelte virksomheder indgår med en varslingstjeneste. Disse krav kan pålægge tjenester at videreformidle informationer til Energinet.dk eller andre virksomheder i el- og naturgassektorerne. Dette krav har til hensigt at forhindre, at en virksomhed eller Energinet.dk ikke kan videreformidle informationer af betydning for sikkerheden ved andre virksomheder i el- eller naturgassektoren af hensyn til ophavsret eller en aftalebegrænsning. Kravene kan endvidere beskrive, under hvilke vilkår kontrakter mellem virksomheder og varslingstjenester kan godkendes, således at energi-, forsynings- og klimaministeren kan fastsætte procedurer for godkendelse, der sikre en ensartet og fagligt forsvarlig kontraktindgåelse under hensyn til markedets udvikling.

Det er hensigten med bestemmelsen at sikre et minimumsniveau for de kommercielle varslingstjenester ved at pålægge energi-, forsynings- og klimaministeren at fastsætte nærmere krav, der pålægger, at alle virksomheder tilmeldes en kommerciel sikkerhedstjeneste, der leverer informationer om relevante trusler og risici mod it-sikkerheden. En sådan proaktiv tjeneste vil bidrage til virksomhedernes interne it-sikkerhedsprocesser. Det er endvidere hensigten at give energi-, forsynings- og klimaministeren hjemmel til at fastsætte graduerede krav til selvsamme tjenestes reaktive ydelser, således at virksomheder, der ejer it-systemer af betydning for el- og naturgasforsyningen regionalt eller nationalt, kan pålægges at skulle være tilmeldt en kommerciel tjeneste, der kan reagere på akutte trusler mod virksomhedens it-systemer og assistere

virksomheden i forbindelse med en håndtering af en trussel eller genopretning af it-systemer og opklaring af sårbarheder efter et nedbrud eller it-angreb.

En effektiv anvendelse af en sådan reaktiv tjeneste kræver, at virksomhederne stiller de fornødne ressourcer til rådighed til såvel direkte omkostninger til tjenesten som indirekte omkostninger forbundet med en hyppig dialog om sårbarheder og systemdrift mellem virksomheden og tjenesten. Det er hensigten, at disse omkostninger afholdes af virksomhederne, dog kan netvirksomheder ansøge om at forhøje indtægtsrammen på baggrund af konkrete omkostninger afledt af denne lov.

Den foreslåede bestemmelse i *stk. 5, nr. 5*, indebærer, at ministeren udsteder regler om Energinet.dk's varetagelse af overordnede, koordinerende planlægningsmæssige og operative opgaver vedrørende det beredskab, som er nævnt i *stk. 1*.

Bestemmelsen forudsættes udnyttet ved, at ministeren udsteder regler om, at Energinet.dk kan tilgå relevante informationer og skabe det fornødne overblik over situationen, herunder hvilke oplysninger og materiale i øvrigt virksomhederne skal stille til rådighed for Energinet.dk, og herunder bemyndige Energinet.dk til at forlange dette materiale udfyldt i et specifikt format. Dette materiale skal kunne håndteres med den fornødne fortrolighed.

Det forventes, at ministeren udsteder regler, hvorefter Energinet.dk pålægges som en del af det overordnede koordinerende arbejde at bidrage til udarbejdelsen af sektorspecifikke trusselsvurderinger i samarbejde med Center for Cybersikkerhed. Denne opgave kræver, at Energinet.dk stiller kompetente ressourcer til rådighed for trusselsvurderingsenheden ved Center for Cybersikkerhed. Energi-, forsynings- og klimaministeren kan fastsætte nærmere regler for dette samarbejde samt vejlede Energinet.dk i varetagelse af denne opgave.

Virksomhedernes indblik i egne it-systemer og erkendelse af anormaliteter kan være af afgørende betydning for andre virksomheders, Energinet.dk's og det samlede el- og naturgassystems evne til at begrænse eller forhindre skader ved et it-angreb. Det er derfor vigtigt, at virksomhederne over og evaluerer hændelser. Dertil kommer, at virksomhederne skal formidle såvel øvelseserfaringer og erfaringer efter hændelser, der har aktiveret it-beredskabsplanen i væsentligt omfang til Energinet.dk samt andre virksomheder. Energi-, forsynings- og klimaministeren kan fastsætte nærmere regler herom.

Den foreslåede bestemmelse i *stk. 5, nr. 6* indebærer, at ministeren udsteder regler om krav til indholdet og planlægningen af en it-revision ved en uafhængig revisor, jf. den foreslåede § 85 d, *stk. 3*. Bestemmelsen forudsættes udnyttet ved, at energi-, forsynings- og klimaministeren fastsætter regler om gennemførelsen og afrapporteringen af en it-revision jf. *stk. 3*, herunder at it-revisionen kan indeholde en række anbefalinger fremsat af revisoren, der opstiller tiltag, som den pågældende virksomhed efter revisorens faglige vurdering skal bringe i orden for at overholde *stk. 1*.

På baggrund af krav til indholdet af it-revisorens rapport kan tilsynsmyndigheden sikre en faglig kvalitet i it-revisionen, hvorved tilsynsmyndighedens afgørelser kan underbygges med konkret faglig indsigt.

Bestemmelsen pålægger endvidere energi-, forsynings- og klimaministeren at fastsætte regler om, hvorledes en it-revision efter stk. 3. planlægges. Det er hensigten, at der derved kan fastsættes minimumskrav til en it-revision eller fastsættes krav om godkendelse af specifikke it-revisorer.

Den teknologiske udvikling på dette område gør, at der er behov for en vis fleksibilitet for, at energi-, forsynings- og klimaministeren kan fastsætte regler for indholdet af it-revisionen og løbende kunne ændre kriterier for udvælgelse og rapportering.

Stk. 6, som er en ny bestemmelse, forudsættes udnyttet ved, at energi-, forsynings- og klimaministeren pålægger enten Energinet.dk, Energistyrelsen eller anden egnet myndighed at føre tilsyn med virksomhedernes overholdelse af reglerne fastsat i stk. 1. Energi-, forsynings- og klimaministeren kan fastsætte tilsynsforholdene efter en vurdering af, hvilken institution der findes mest egnet til at løse tilsynsførelsen efter stk. 6. Energistyrelsen fører tilsyn med den udpegede tilsynsmyndighed, men mindre Energistyrelsen selv varetager tilsynet med virksomhederne, da pålægges Energi-, Forsynings- og Klimaministeriets departement at føre tilsyn med Energistyrelsen.

Vurdering af hvilken institution, der skal føre tilsyn med virksomhederne skal omfatte såvel økonomiske som organisatoriske forhold af betydning, herunder skal følgende forhold som minimum vurderes:

5. Energistirelsens tilsyn med Energinet.dk, herunder Energistirelsens mulighed for at føre tilsyn med tilsynsførelsen overfor virksomhederne.
6. Virksomhedernes samarbejde med Energinet.dk i såvel beredskabssituationer som i forbindelse med planlægning af beredskabsarbejdet.
7. Energinet.dk's it-beredskabsarbejde internt.
8. Sammenhæng og synergi med andre opgaver indenfor beredskabet.

Disse forhold er afhængige af mange faktorer, herunder de mulige truslers karakter, de økonomiske rammer for Energinet.dk, Energinet.dk's handler med balancevirksomheder, udviklingen af markedet for it-serviceydelser og sektorernes øvrige regulering. Ved at kunne ændre på fordelingen af tilsynsopgaver ved Energinet.dk og Energistyrelsen skal energi-, forsynings- og klimaministeren sikre, at tilsynsopgaven pålægges den institution, der efter ovennævnte forhold har de bedste vilkår for at føre tilsynet med virksomhedernes efterlevelse af disse regler.

Tilsynet med virksomhederne kan tilpasses til virksomhedernes kritikalitet for den samlede naturgasforsyning. Tilsynsmyndigheden skal gennemføre tilsynsbesøg årligt ved virksomheder, der varetager kritiske systemer, mens tilsynet ved de resterende virksomheder kan begrænses til treårige tilsynsbesøg suppleret af løbende underretninger og skriftlig kommunikation om ændringer af beredskabsplaner og risikoundersøgelser.

Tilsynsmyndigheden skal dokumentere de gennemførte tilsyn, og virksomhederne skal have mulighed for at kommentere tilsynsmyndighedens tilsynsdokumentation.

Tilsynet med virksomhedernes beredskabsarbejde forudsætter fremskaffelse af oplysninger fra virksomhederne, bl.a. risiko- og sårbarhedsvurderinger samt beredskabsplaner, procedurer m.m., som er udarbejdet på grundlag af disse risiko- og sårbarhedsvurderinger. Vurdering af dette materiale forudsætter faglig viden om driftsforholdene i de forskellige former for virksomhed inden for naturgassektoren. Tilsynsmyndigheden kan indhente oplysninger om aktuelle og historiske driftsforhold ved Energinet.dk's kontrolcenter, alene med det formål at vurdere tilstrækkeligheden af virksomhedernes beredskabsarbejde i forhold til deres kritikalitet for det samlede naturgassystem.

Tilsynsarbejdet skal adskilles fra Energinet.dk's overordnede koordinerende opgaver i beredskabssituationer. Disse overordnede, koordinerende opgaver forudsætter ligeledes et kendskab til de enkelte virksomheders it-beredskab, dets omfang og kvalitet samt det indbyrdes samspil mellem de forskellige virksomheders beredskab. Såfremt Energinet.dk varetager opgaven som tilsynsmyndighed, og derved varetager både de overordnede koordinerende beredskabsopgaver efter § 15 a, stk. 2 og tilsyn efter denne bestemmelse, skal Energinet.dk tilsikre, at virksomhederne oplyses om, hvilke informationer der anvendes i tilsynsøjemed. Energistyrelsen pålægges at føre tilsyn med Energinet.dk's arbejde med at sikre beskyttelse af egne forsyningskritiske it-systemer, varetage de overordnede koordinerende opgaver i beredskabssituationer. Dette tilsyn kan tilrettelægges nærmere efter anvendelse af bestemmelser i anden lov, herunder kan Energistyrelsen pålægge Energinet.dk konkrete tiltag. Energistyrelsen pålægges endvidere at føre tilsyn med Energinet.dk's tilsyn med virksomhedernes it-beredskabsarbejde i det tilfælde, at Energinet.dk varetager opgaverne som tilsynsmyndighed over for virksomhederne.

Til nr. 3

Den gældende bestemmelse i § 30, stk. 2, indebærer, at der kan opkræves gebyr for Energistyrelsens tilsyn med bevillingshavere samt Energinet.dk og denne virksomheds helejede datterselskaber.

Det foreslås, at bestemmelsen i § 30, stk. 2, ændres, således at der skabes hjemmel til, at Energistyrelsens tilsyn med beredskabsopgaver efter den foreslåede § 15 b, kan gebyrfinansieres.

Formålet med ændringen er at sikre finansieringen af den nye tilsynsopgave, som foreslås i § 15 b. Den foreslåede ændring betyder, at de kollektive elforsyningsvirksomheder skal betale for de timer, som Energistyrelsen anvender til at føre tilsyn med virksomhederne til en tilsynssats, som vil blive fastsat ved bekendtgørelse. Den foreslåede ændring har ikke til hensigt at begrænse anvendelsesområdet for den gældende bestemmelse i § 30, stk. 2.

Til § 3

Det foreslås at loven træder i kraft den 1. januar 2017. Det er dog hensigten, at virksomheder omfattet af denne lov, først skal have udarbejdet kontrakt med en varslingstjeneste i henhold til denne lovs § 1, stk. 6, nr. 4 og § 2, stk. 6, nr. 4, den 1. juli 2017. Dette skal tilsikre at

virksomhederne har rimelig tid og mulighed for at implementere den foreslåede ordning på behørig vis.

Lovforslaget sammenholdt med gældende ret

Gældende formulering	Lovforslaget
	§ 1 I lov om elforsyning, jf. lovbekendtgørelse nr. 418 af 25. april 2016, som ændret bl.a. ved § 1 nr. 30 i lov nr. 466 af 18. maj 2011, § 7 i lov nr. 261 af 16. april 2016 og § 8 i lov nr. 427 af 18. maj 2016 foretages følgende ændringer:
§ 85 b... <i>Stk. 4.</i> Energi-, forsynings- og klimaministeren kan fastsætte regler om udførelse af tilsyn med det beredskabsarbejde, der udføres efter stk. 1 og 2, herunder om virksomhedernes fremsendelse af materiale som grundlag for tilsynet, om tilsynets beføjelser i forhold til virksomhederne og om klageadgang. I reglerne kan det fastsættes, at tilsyn med beredskabsarbejde efter stk. 1 skal udføres af Energinet.dk.	§ 85 b, stk. 4, affattes således: <i>Stk. 4.</i> Energi-, forsynings- og klimaministeren kan fastsætte regler om udførelse af tilsyn med det beredskabsarbejde, der udføres efter stk. 1 og 2, herunder om virksomhedernes fremsendelse af materiale som grundlag for tilsynet, om tilsynets beføjelser i forhold til virksomhederne og om klageadgang
§ 85 d...	§ 85 d affattes således: Bevillingspligtige virksomheder, efter §§ 10 og 19, Energinet.dk og dennes helejede datterselskaber, og virksomheder, der yder balancering af elsystemet, skal opretholde et it-beredskab, herunder planlægge og træffe nødvendige foranstaltninger for at sikre beskyttelsen af kritiske it-systemer, af betydning for elforsyningen. <i>Stk. 2.</i> Energi-, forsynings- og klimaministeren kan ved manglende opfyldelse af et påbud efter § 85 d om overholdelse af stk. 1, påbyde virksomheder omfattet af stk. 1, at foretage en it-revision af kritiske systemer ved en uafhængig revisor godkendt af tilsynsmyndigheden. <i>Stk. 3.</i> Energi-, forsynings- og klimaministeren kan påbyde virksomheder omfattet af stk. 1, at gennemføre tiltag, som på baggrund af it-revisionen jf. stk. 3, skønnes nødvendige for at overholde stk. 1.

	<p><i>Stk. 4.</i> informationer, herunder vurderinger, planer og data, vedrørende sikkerhedsforhold for forsyningskritiske it-systemer i virksomheder omfattet af stk. 1, er fortrolige, hvis oplysningerne er væsentlige af hensyn til driften af virksomheden eller det sammenhængende el-system.</p> <p><i>Stk. 5.</i> Energi-, forsynings- og klimaministeren fastsætter regler for det it-beredskab, som virksomheder omfattet af stk. 1, skal opretholde, herunder regler om følgende:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) organisering af virksomhedens it-beredskab og evne til at modtage advarsler om trusler mod it-sikkerheden. 2) planlægning og beredskabsarbejde, som virksomhederne skal udføre for at modvirke trusler mod it-sikkerheden, herunder virksomhedernes pligt til at videregive oplysninger til Energinet.dk og relevante myndigheder. 3) virksomhedernes risikostyring, herunder inddragelse af andre virksomheder i risikovurderinger. 4) tilmelding til en tjeneste, der yder varsler og informationer om it-sikkerhedstrusler. 5) Energinet.dk's varetagelse af overordnede, koordinerende planlægningsmæssige og operative opgaver vedrørende det beredskab, som er nævnt i stk. 1. 6) krav til indholdet og planlægningen af en it-revision ved en uafhængig revisor jf. stk. 3 <p><i>Stk. 6.</i> Energi-, forsynings- og klimaministeren fastsætter regler for udførelse af tilsyn med det beredskabsarbejde, der udføres efter stk. 1</p>
<p>§ 51...</p> <p>Stk. 2. Bevillingshaverne samt Energinet.dk og denne virksomheds helejede datterselskaber, jf. § 2, stk. 2 og 3, i lov om Energinet.dk skal efter regler fastsat af energi-, forsynings- og klimaministeren betale de udgifter, som er forbundet med tilsynet, herunder klagesagsbehandlingen..</p>	<p>§ 51, stk. 2, ændres "samt" til:" og der indsættes efter "lov om Energinet.dk": "samt virksomheder, der yder balancering af elsystemet," og efter "herunder"; "tilsynet med beredskabsarbejdet efter § 85 d, stk. 6, og".</p>
	<p>§ 2</p> <p>I lov om naturgasforsyning, jf. lovbekendtgørelse nr. 1331 af 25. november 2013, som bl.a. ændret ved § 2 i lov nr. 466 af 18. maj 2011, § 2 i lov nr. 633 af 16. juni 2014,</p>

	<p>§ 2 i lov nr. 1498 af 23. december 2014, lov nr. 77 af 27. januar 2016, § 8 i lov nr. 132 af 16. februar 2016 og § 2 i lov nr. 630 af 8. juni 2016 foretages følgende ændringer:</p>
<p>§ 15 a... <i>Stk. 4.</i> Klima-, energi- og bygningsministeren kan fastsætte regler om udførelse af tilsyn med det beredskabsarbejde, der udføres efter stk. 1 og 2, herunder om selskabernes fremsendelse af materiale som grundlag for tilsynet, om tilsynets beføjelser i forhold til selskaberne og om klageadgang. I reglerne kan det fastsættes, at tilsyn med beredskabsarbejde efter stk. 1 skal udføres af det transmissionsselskab, der varetager opgaver efter stk. 2.</p>	<p>§ 15 a, stk. 4, affattes således: <i>Stk. 4.</i> Klima-, energi- og bygningsministeren kan fastsætte regler om udførelse af tilsyn med det beredskabsarbejde, der udføres efter stk. 1 og 2, herunder om selskabernes fremsendelse af materiale som grundlag for tilsynet, om tilsynets beføjelser i forhold til selskaberne og om klageadgang.</p>
<p>§ 15 b...</p>	<p>Efter § 15 a indsættes før overskriften før § 16:</p> <p>»§ 15 b. Energinet.dk og dennes helejede datterselskaber og bevillingspligtige virksomheder efter § 10 skal opretholde et it-beredskab, herunder planlægge og træffe nødvendige foranstaltninger for at sikre beskyttelsen af kritiske it-systemer, der er af væsentlig betydning for naturgasforsyningen.</p> <p><i>Stk. 2.</i> Energi-, forsynings- og klimaministeren kan ved manglende overholdelse af et påbud efter § 47 b om overholdelse af stk. 1 påbyde virksomheder omfattet af stk. 1 at foretage en it-revision af kritiske systemer ved en uafhængig revisor godkendt af tilsynsmyndigheden.</p> <p><i>Stk. 3.</i> Energi-, forsynings- og klimaministeren kan påbyde virksomheder omfattet af stk. 1, at gennemføre tiltag, som på baggrund af it-revisionen jf. stk. 2, skønnes nødvendige for at overholde stk. 1.</p> <p><i>Stk. 4.</i> informationer, herunder vurderinger, planer og data, vedrørende sikkerhedsforhold for forsyningskritiske it-systemer i virksomheder omfattet af stk. 1, er fortrolige, hvis oplysningerne er væsentlige af hensyn til driften af virksomheden eller det sammenhængende el-system.</p> <p><i>Stk. 5.</i> Energi-, forsynings- og klimaministeren fastsætter regler for det it-beredskab, som virksomheder omfattet af stk. 1, skal opretholde, herunder regler om følgende:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) organisering af virksomhedens it-beredskab og evne til at modtage advarsler

	<p>om trusler mod it-sikkerheden.</p> <p>2) planlægning og beredskabsarbejde, som virksomhederne skal udføre for at modvirke trusler mod it-sikkerheden, herunder virksomhedernes pligt til at videregive oplysninger til Energinet.dk og relevante myndigheder.</p> <p>3) virksomhedernes risikostyring, herunder inddragelse af andre virksomheder i risikovurderinger.</p> <p>4) tilmelding til en tjeneste, der yder varsler og informationer om it-sikkerhedstrusler.</p> <p>5) Energinet.dk's varetagelse af overordnede, koordinerende planlægningsmæssige og operative opgaver vedrørende det beredskab, som er nævnt i stk. 1.</p> <p>6) krav til indholdet og planlægningen af en it-revision ved en uafhængig revisor jf. stk. 3</p> <p><i>Stk. 6.</i> Energi-, forsynings- og klimaministeren fastsætter regler for udførelse af tilsyn med det beredskabsarbejde, der udføres efter stk. 1.</p>
<p>§ 30...</p> <p>Stk. 2. Bevillingshaverne samt Energinet.dk og denne virksomheds helejede datterselskaber, jf. § 2, stk. 2 og 3, i lov om Energinet.dk skal efter regler fastsat af klima-, energi- og bygningsministeren betale de udgifter, som er forbundet med tilsynet.</p>	<p>§ 30, stk. 2, indsættes efter "tilsynet"; ", herunder tilsynet med beredskabsarbejdet efter § 15 b, stk. 6"</p>
	<p style="text-align: center;">§ 3</p> <p>Loven træder i kraft den 1. januar 2017.</p>